

ВІСНИК *української громади в Хорватії* **VJESNIK** *ukrajinske zajednice u Hrvatskoj*

Загреб, 2013 - номер 24

Zagreb, 2013 - broj 24

Ukrajinska zajednica Republike Hrvatske

UKRAJINSKA ZAJEDNICA
GRADA ZAGREBA

KPD UKRAJINACA "KARPATI"
LIPOVLIJANI

Izdavač: **Ukrajinska zajednica Republike Hrvatske**
Видавець: **Українська громада Республіки Хорватія**
Remetinečka cesta 79A, 10 000 Zagreb
Tel: 01/370-1939 ; Fax: 01/370-1936
e-mail: ukrajinskazajednica.hr@gmail.com
MB: 2331748 ; OIB: 35971824466
Žiro račun u Hypo Alpe-Adria banci: 2500009-1102188395
Uredništvo Vjesnika: **Svetog Roka 53A, 31 000 Osijek**
Tel: 098/1933-288 ; e-mail: vjesnikuz@gmail.com ; ISSN 1847-327X
"Vjesnik" je dvomjesečnik, izlazi šest puta godišnje
Naklada: **1200 primjeraka**
Tisak: **Grafika d.o.o., Strossmayerova 295, 31 000 Osijek**
Distribucija: **Predstavnik ukrajinske nacionalne manjine Grada Zagreba**

За видавця: **Микола Застрижний**
За издавача: **Nikola Zastrižni**
Головний редактор: **Оксана Мартинюк**
Glavni urednik: **Oksana Martinjuk**
Редакція: **Борис Гралюк, Михайло Семенюк, Остап Филіма, Марія Мелешко, Оксана Стурко і Віктор Філіма**
Uredništvo: **Boris Graljuk, Mihajlo Semenjuk, Ostap Filima, Marija Meleško, Oksana Sturko i Viktor Filima**
Лектор хорватської мови: **Нівес Романек**
Lektor hrvatskog jezika: **Nives Romanjek**
Коректор: **Єсенка Миськів**
Korektor: **Jesenska Mišків**
Дизайн та комп'ютерна верстка: **Назар Стурко**
Dizajn i kompjuterski prijelom: **Nazar Sturko**

ЗМІСТ - SADRŽAJ

НОВИНИ З ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДИ РЕСПУБЛІКИ ХОРВАТІЯ

NOVOSTI IZ DJELATNOSTI UKRAJINSKE ZAJEDNICE REPUBLIKE HRVATSKE

- 4 "У нас є Папа" – Новий Папа Франциск
- 4 Новим Папою став кардинал з Аргентини, архієпископ Буенос-Айреса, Хорхе Маріо Берґольйо
- 5 Світовий Конгрес Українців привітав новообраного Папу Римського
- 5 Глава УГКЦ запросив Папу Франциска в Україну
- 6 "Здобуття патріархату УГКЦ матиме розвиток за нового Папи", – Кардинал Гузар
- 6 "Новообраний Папа дуже добре знає і про нашу Церкву, і про нашу Літургію та обряд, і про нашу духовність", – Блаженніший Святослав
- 6 Як о. Степан Чміль виховував майбутнього Папу Франциска. *Віктор Філіма*
- 8 10. Izvještajna skupšina Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Ivan Franko" Vukovar. *Tetjana Ramač*
- 9 Godišnja izvještajna skupština Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Lesja Ukrajinka" – Osijek. *Verica Pešo*
- 9 Godišnja izvještajna skupština Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Ukrajina" – Slavonski Brod. *Jasna Bek*

MEDIJI O NAMA

- 10 Kazymyr Malevyč nije Rus. *Đuro Vidmarović*
- 11 Predstavljena knjiga "Matapur" hrvatske glazbenice i književnice ukrajinskih korijena Lidije Bajuk. *Viktor Filima*
- 12 Ucrainiana croatica. Bez Darija Srne ni u ozbiljnoj kulturnoj večeri. *Borislav Stipić*
- 13 Ukrajinac Serhij Koroljov zaslužan je za čovjekov let u svemir. *Večernji list i Veleposlanstvo Ukrajine u Republici Hrvatskoj*

DJELATNOST NAŠIH DRUŠTAVA - ДІЯЛЬНІСТЬ НАШИХ ТОВАРИСТВ

- 15 Kulturno-umjetnička večer posvećena Tarasu Hryhorovychu Ševčenku u Zagrebu. *Irena Nagy*
- 16 Izložba: "Ukrajinska uskršnja pisanica u Zagrebu". *Irena Nagy*
- 17 Izložba ukrajinskih pisanica u Slavonskom Brodu. *Jasna Bek*
- 17 Uskrsno jutro u Kaniži. *Mirjana Has*
- 18 Etnoradionica: "Tradicija koja nas spaja – Христос Воскрес! Щасливих Великодніх свят!" u Zagrebu. *Irena Nagy*
- 19 U Kaniži svečano obilježen Međunarodni dan žena. *Mirjana Has*
- 20 Tradicionalna preduskrсна manifestacija u Osijeku „Šarana jaja bojama grada“. *Verica Pešo*
- 20 Članovi UKPD "Taras Ševčenko" iz Kaniže sudjelovali u programu Uskrsnog koncerta u organizaciji KUD-a "Posavac". *Mirjana Has*
- 21 Proslava obnove pročelja Radničkog doma u Vukovaru. *Tetjana Ramač*

ЦЕРКВА - НАШ ГОЛОВНИЙ ОСЕРЕДОК

- 22 S jaslicama u Bosnu. *Lidija Sturko*

З УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД У СВІТІ

- 23 Відзначення в парламенті Канади сімдесят дев'ятої роковини Голодомору в Україні. *Віктор Філіма*
- 24 Obilježavanje obljetnice Holodomora u parlamentu Kanade. *Marija Meleško*
- 25 Блаженніший Святослав зустрівся з українськими священиками Італії та Іспанії
- 25 Українська скрипалька Анастасія Петришак акомпонувала Бочеллі на фестивалі Санремо. *Віктор Філіма*

ЦІКАВО ЗНАТИ! - ZANIMLJIVOSTI

- 26 Tajne ukrajinskih pisanica. *Sergej Burda*
- 27 Tisućljetna kultura ukrajinskog veza. *Sergej Burda*
- 29 Hrvatske postrojbe u Prvom svjetskom ratu na ukrajinskim zemljama - Zakarpattju, Lemkivščyni, Volynji, Halyčyni i Bukovyni. *Boris Grajduk*

Na naslovnoj strani: Uskrsni štand UKPD "Lesja Ukrajinka" - Osijek

Na zadnjoj strani: Izložba ukrajinskih pisanica u Slavonskom Brodu

“У нас є Папа” – Новий Папа Франциск

Новим Папою став кардинал з Аргентини, архієпископ Буенос-Айреса, Хорхе Маріо Бергольйо

● Папа Франциск

У Ватикані обрали Папу. Ним став 76-річний Хорхе Маріо Бергольйо, аргентинський кардинал-єзуїт із Буенос-Айреса. Про це сповістив кардинал-протодиякон Римо-Католицької Церкви Жан-Луї Торан, вийшовши на балкон собору Святого Петра, щоб вимовити знамениту латинську фразу “Habemus papam” (У нас є Папа) і оголосити його ім’я Франциск. Відтак на балкон головного католицького храму світу винесли хрест і новообраний Єпископ Рима з’явився перед віруючими, щоб виголосити традиційне благословення “Urbi et Orbi” (Місту і світу).

Довідка

Хорхе Маріо Бергольйо народився 17 грудня 1936 року в сім’ї італійського залізничника, був одним з п’яти дітей. Після отримання диплому в галузі хімії вступив до семінарії в Вілья-Девото, недалеко від Буенос-Айреса. 1958 року вступив в орден єзуїтів і продовжив свою освіту в студійних домах ордену. Висвячений на священника 13 грудня 1969 року.

20 травня 1992 року Папа Іван Павло II призначив Хорхе Бергольйо титулярним єпископом Ауки, єпископом-помічником Буенос-Айреса. 3 червня 1997 року призначений архієпископом-коад’ютором архідієцезії Буенос-Айреса; успадкував престол Буенос-Айреса 28 лютого наступного року, після смерті кардинала Куаррачіно. 6 листопада 1998 року призначений також ординарієм для вірних східних обрядів, що проживають в Аргентині і не мають власної ієрархії. Великий канцлер Католицького університету Аргентини і віце-президент єпископської конференції Аргентини.

21 лютого 2001 року, Папа Іван Павло II надав архієпископові Бергольйо сан кардинала-пресвітера з титулом римської церкви Сан-Роберто Белларміно. Брав участь у конклаві 2005 року, під час якого згадувався як один з можливих наступників Івана Павла II.

З 2005 по 2011 рік, упродовж двох каденцій, кардинал Бергольйо був головою єпископської конференції Аргентини.

Ukrajinska zajednica Republike Hrvatske Українська громада Республіки Хорватія

Zagreb, 15. ožujka 2013. / Загреб, 15 березня 2013

His Holiness Pope Francis

Njegova Svetost papa Franjo

Його Святість Папа Франциск

Vatican City / Città del Vaticano

Vatikan / Vatican / Ватикан / Stato della Città del Vaticano

Ваша Святосте, Святіший Отче,

Щиро і від серця вітаємо Вас з обранням на Святий Папський Престол.

Прийміть з глибини наших сердець найщиріші побажання від української громади у Хорватії і українських греко-католиків у Хорватії.

Нехай Господь Бог благословить Ваш понтифікат. Щиро і від серця бажаємо Вам, Ваша Святосте, кріпкого здоров’я і натхнення у служінні на добро всього християнського світу і всього людства.

Очікуємо Вас, Ваша Святосте, з пастирським візитом до Хорватії і до України з нагоди 1025-річчя Хрещення України.

З великою повагою і пошаною

Українська громада Республіки Хорватія

Світовий Конгрес Українців привітав новообраного Папу Римського

Ваша Святосте!

Від імені Світового Конгресу Українців прийміть найщиріші вітання у зв'язку з Вашим обранням та інтронізацією як Папи Римського!

Волею Всевишнього Вам, Ваша Святосте, як найбільш достойному, була довірена Католицька Церква, що є великою подією для всього християнського світу.

Католицька Церква є рідною для мільйонів вірних, у тому числі й для українців, які проживають в Україні та діаспорі. Нам особливо приємно, що Ваша Святість добре знайома з Українською Греко-Католицькою Церквою. Ще будучи студентом Салезіанської школи, Ваша Святість брала участь у Святих Літургіях, які відправляв український Греко-Католицький священик Степан Чміль.

Поділяючи радість Вашого обрання Папою Римським, висловлюємо сподівання на Вашу прихильність до світової української спільноти та до визнання Патріархату Української Греко-Католицької Церкви.

Ми молимося, щоб Господь Бог дарував Вашій Святості многі літа, невичерпні життєві сили та насагу для подальшого служіння Богу, Католицькій Церкві та її вірним у всьому світі.

Слава Ісусу Христу!

Світовий Конгрес Українців

Глава УГКЦ запросив Папу Франциска в Україну

о Патріарх УГКЦ Святослав Шевчук

Блаженніший Святослав (Шевчук), Предстоятель Української Греко-Католицької Церкви, надіслав вітального листа на ім'я Святішого Отця Франциска з нагоди обрання Вселенським Архиєреєм і запросив його відвідати Україну з нагоди 1025-річчя Хрещення України. "Це було б великим благословенням для нас та всієї України розраховувати на Вашу присутність під час такої визначної події", - ідеться у привітальному листі.

Глава Церкви привітав новообраного Папу Франциска

від свого імені та від всієї Української Греко-Католицької Церкви іспанською мовою. "З глибини наших сердець радіємо, що Вас вибрали Папою. Приєднуємося до вітань нашими молитвами, які сьогодні звучать із вуст нашої пастви, що знаходиться на всіх континентах", - написав Блаженніший у листі до Папи Франциска.

Глава УГКЦ відзначає, що Святіший Отець добре знайомий із УГКЦ, яка пройшла мученицький шлях. Уперше Папа зустрівся з УГКЦ, навчаючись у салезіанській школі та прислужуючи отцю Степану Чмілю у святелищі під час Літургій. Пізніше, будучи Архієпископом Буенос-Айреса, він мав нагоду її пізнавати, опікуючись Аргентинською єпархією Покрови Пресвятої Богородиці УГКЦ: її єпископами, священиками, ченцями і черницями та всіма вірними.

"Особисто висловлюю Богові свою щирю вдячність, оскільки саме в Буенос-Айресі я, молодий та щойно призначений єпископ, робив свої перші кроки, перебуваючи там під Вашою батьківською опікою. І сьогодні впевнений, що зможу розраховувати на підтримку Вашої Святості, як і Аргентинська єпархія Покрови Пресвятої Богородиці", - зазначив Глава УГКЦ.

Відтак Блаженніший Святослав наголосив, що Українська Греко-Католицька Церква розвивається, зростає та засвідчує свою віру. "Хочу запевнити Вас у нашій єдності, сопричасті та синівській вірності Вам, як Вселенському Архиєрею, вірності, яку наша Церква скріпила пролиттю кров'ю своїх мучеників протягом своєї історії та особливо під час жахливих років панування комуністичної влади заради єдності із Вселенською Церквою", - наголосив Блаженніший Святослав.

На завершення Предстоятель УГКЦ попросив у Святішого Отця апостольського благословення для УГКЦ та побажав йому, щоб він "служив Богові та Вселенській Церкві з мудрістю і духовною силою на многі літа".

“Здобуття патріархату УГКЦ матиме розвиток за нового Папи”, – Кардинал Гузар

о Кардинал Любомир Гузар

Колишній голова Української греко-католицької церкви, кардинал Любомир Гузар сподівається, що за нового Папи

Римського процес здобуття патріархату УГКЦ матиме розвиток.

“Це не є якась таємниця чи що. Ми про це говорили з теперішнім Папою Бенедиктом XVI, і його реакція була назагал позитивною. Пригадую, коли ми представляли цю справу, то його відповідь була, що в тій справі йдемо вперед. Тому я думаю, що незалежно від особи процес іде вперед. Безумовно, що той процес можна прискорити або сповільнити залежно від обставин для добра Церкви. Це не є проблема якогось політичного престижу, це є проблема користі для Церкви. І я не маю найменшого сумніву, що вибір буде мати вплив у якийсь спосіб і на подальший розвиток наших старань”, –

сказав кардинал Гузар.

Українські греко-католики вже багато років домагаються статусу патріархату. Історія з наданням УГКЦ патріархату розпочалась ще в XVI–XVII столітті, і належить вона митрополитові Київському Петрові Могили. Ідею надання УГКЦ статусу патріархату підтримували і втілювали у життя митрополит Андрей Шептицький і кардинал Йосип Сліпий.

Під час II Ватиканського Собору (1962–1965 роки) було сказано, що згідно з природою Східних Католицьких Церков надавати патріархат можна. Але конкретних передумов, коли це може відбутися, визначено не було.

“Новообраний Папа дуже добре знає і про нашу Церкву, і про нашу Літургію та обряд, і про нашу духовність”, – Блаженніший Святослав

• Папа Франциск

Найперше я б хотів сказати, що новообраний Папа Франциск є вихованцем нашого священика Степана Чміля, який тепер похований у базиліці Святої Софії в Римі. Нинішній Папа, а тоді студент Салезіанської школи, щодня раненько, поки ще всі хлопці спали, прислуговував о. Чмілю під час Служби Божої. Він добре знає наш обряд і пам'ятає навіть нашу Літургію. Востаннє я його відвідував, коли прощався з Аргентиною, від'їжджаючи до України, і просив,

щоб він дав свої свідчення для беатифікаційного процесу о. Степана Чміля, на що він охоче погодився. Отож Святіший Отець дуже добре знає і про нашу Церкву, і про нашу Літургію та обряд, і про нашу духовність”, – сказав Блаженніший Святослав, Глава УГКЦ, одразу після повідомлення про обрання 266-го очільника Рима.

Крім того, за словами Предстоятеля УГКЦ, Папа Франциск ще як Архiepіскоп Буенос-Айреса був ординарієм для східних католиків, зокрема тих, які не мали своєї ієрархії. “А наша єпархія в Аргентині є суфраганною стосовно Архiepіскопства Буенос-Айреса. Таким чином кардинал Бергольйо завжди опікувався нашою Церквою в Аргентині, і я, як молодий єпископ, робив свої перші кроки в цьому служінні “під його оком” та з його допомогою. Тому, я гадаю, ми справді будемо мати в його особі того Святішого Отця, який дбатиме про нашу Церкву. І я сподіваюся, що з тим Папою нас чекають дуже гарні події в майбутньому”, – пояснив

Блаженніший Святослав.

У своєму коментарі Глава УГКЦ також зазначив, що новообраний Святіший Отець є надзвичайно скромною людиною. “Наприклад, у Буенос-Айресі він ніколи не використовував свого автомобіля, завжди їздив громадським транспортом, дуже скромно одягався. І вирізнявся тим, що найбільше хотів дбати про вбогих. Він був той, що відвідував людей у найбідніших кварталах і, взагалі, є справжнім душпастирем”, – охарактеризував Предстоятель УГКЦ.

Папа Франциск, за словами Блаженнішого Святослава, є надзвичайно глибоким інтелектуалом. “Пригадую, що його проповіді зазвичай були вельми короткі, часом навіть складалися буквально з п'яти-шести речень, але в них він так багато казав, що після його короткого слова завжди тривала мовчанка, зазвичай п'ять–сім хвилин. Потрібний був час, щоб над цим словом можна було роздумати”, – сказав Блаженніший Святослав, Глава УГКЦ.

Як о. Степан Чміль виховував майбутнього Папу Франциска

Після того, як стало відомо, що новим Папою Римським став кардинал Хорхе Маріо Бергольйо, Глава УГКЦ Патріарх Святослав розповів, що новий понтифік був вихованцем українського священика-салезіянина о. Степана Чміля. Детальніше про те, як відбулась їх зустріч розповідає о.-салезіянин Євген Небесняк, який багато років особисто знав о. Чміля. Максимально збережено стиль

автора.

Степан Чміль (нар. 1914 в Судовій Вишні на Львівщині - †1978 в Римі) - був першим салезіянином УГКЦ. 1932 р. він виїхав до Італії до салезіанського училища в Іврея, Північна Італія, разом з іншими хлопцями, яких метою було вивчитися на салезіян. Митрополит Андрей Шептицький, глава УГКЦ в 1901–44 рр., доручив Перемиському єпископу УГКЦ Кир Йосафату Коциловському

зібрати групу охочих поїхати до Італії, щоб стати духовними синами св. Івана Боско (1815–1888), знаменитого італійського вихователя, основоположника Салезіанського згромадження, чийм головним завданням є виховання молоді, голововно безпритульної й злиденної. Бажанням великого Митрополита було підготувати українське рамено оо. Салезіян: після навчання в Італії молоді салезіянські священики

о. Степан Чміль, перший зліва

мали повернутися би в Україну, щоб зайнятися вихованням української молоді. Ще дві групи поїхали до Іврей з такою метою - в 1937 і 1938 роках.

На жаль, Друга світова війна перешкодила намірностям Митрополита здійснитися, тому молоді салесяни мусили залишитися в Італії. Як тоді задіяти їх поза Україною? Кир Іван Бучко, тодішній Апостольський візитатор для українців-католиків в Західній Європі, за допомогою самого Салесянського згромадження та Конгрегації для Східних Церков, заснував Малу Семінарію з метою, після гоніння УГКЦ в Україні, забезпечити наших вірян в Європі духовенством. Він передав провід семінарії французьким салесянам, додаючи до них перших українських салесян, бо перший осілок Малої Семінарії був у Люрі (1947-1951), Франції. Коли осілок перенісся до Кастел-Гандольфо (1951-56), Італія, 30 км. від Риму, відтак до самого Рима на вул. Боччеза (1959-1996), провід був повністю переданий українським салесянам. Отець Степан, висвятившись на священика 14 жовтня 1945 року, був задіяний у вихованні нашої післявоєнної молоді, відтак був призначений на посаду директора гідів Катакомб св. Каллиста в Римі, якими завідували салесяни з усього світу. На пості директора гідів він мав можливість зустрічати та контактувати з українськими біженцями: допомагав їм поселятися у різних країнах Європи: адже не могли вони повернутись в Україну через встановлення там комуністичної влади

Відтак доручено йому опіку над

Салесянськими Місіонерами в матірньому Генеральному Домі в Турині, після чого вислано його 1948 р., за намовою Кир Івана Бучка та Конгрегації Східних Церков, до Аргентини як душпастиря для українських біженців там. Тут о. Степан виявився хорошим та батьківським священиком. Усі, котрим він допомагав, стверджують, що він був настільки відданим священиком та людиною повен жертви, що заслуговував на вдячність та пошану від усіх. Дванадцять літ о. Степан душпастирював в Аргентині, де навчився як себе вести з вірними, настоятелями та владою.

У 1960 р. його покликанно на провід Малої Семінарії, і тут я уперше зустрівся з ним, як Директором, в 1962 році: я мав нагоду відчувати на собі батьківську його опіку, а пізніше, як його співбрат в салесянському чині, також можливість почути не одну цікаву річ про його душпастирство в Аргентині, в Буенос-Айресі.

До Буенос-Айреса о. Степан прибув в 1948 р., і його приєднали до салесянської спільноти, яка завідувала "Колегією Дон Боско" ("Colegio Wilfrid Barón de los Santos Ángeles") в Рамос Мехії, дільниці західної частини Великого Буенос-Айреса.

За словами о. Василя Зінька, ЧСВВ, о. Степан "під час тижня працював в Салесянській Книгарні, а суботами, неділями і в свята відвідував наших вірян зі Службою Божою та уділяв їм Святі Таїнства. Наші віряни його шанували, дуже любили, а він, зі свого боку, також любив їх всією душею і всеціло віддавався душпастирській над ними праці".

Отець Степан в Рамос Мехія правив лише в нашому обряді, а тоді літургійною мовою була старослов'янська: щорана прокидався раніше від соборатії, сховався в каплицю та правив сам. Очевидно, перебуваючи в Колегії, він контактував із молодими учнями, сповняючи свої обов'язки вихователя: перебував з ними на повір'ю в час дозвілля, в їдальні, в каплиці... Він напевно розповідав їм про Україну, і, мабуть, не один з тих молодих студентів цікавився Україною, а, можливо, дехто з них був українцем, бо багато з наших людей наприкінці дев'ятнадцятого століття, внаслідок аграрного переселення в Західній Україні і за намовою різних агентів, які вербували людей на працю до далекого Американського й Південноамериканського континентів, переїхали туди.

•Хорге Маріо Бергольйо

Одного разу, йшов 1949-ий рік, о. Степан запитав когось з тих юнаків, які гуртувалися навколо нього на повір'ю, чи хтось з них не зголосився би прислуговувати йому до Святої Літургії. І серед них хтось таки зголосився Хорге Маріо Бергольйо, сьогоднішній Папа Франциск! Нагадую собі, як о. Степан мені розповідав, що той молодий хлопець навчився відповідати "Господи помилуй", ну й вивчив також інші частини Літургії. Хорге Маріо був учнем "Колегії Дон Боско" в 1949 р. і в класі 6Б отримав найвищі балі у поведінці та Релігії. Не знаю точно, як довго отой хлопча прислуговував о. Степанові до Святої Літургії, - він мусив підніматись раніше інших учнів, щоб служити отцеві - але, знаючи о. Степана добре, можу собі чітко уявити, як позитивно вплинула на майбутнього папу його батьківська любов, святість, любов до молитви, життєрадісність і душпастирське піклування про наших людей. Хто-небудь, хто пізнав о. Степана, подивлявся його відданість Богові й його любов до України. Припускаю, що під час частих прогулянок студентів колегії з отцями, молодий Хорге не відступав від отця Степана і цікавився Україною, знання про яку йому послужило, коли він став архієпископом Буенос-Айреса, бо був також ординарієм для східних католиків, зокрема, тих, які не мали своєї єрархії. А вже як кардинал, він особливо опікувався нашою Церквою в Аргентині.

Якщо сьогоднішній Папа Франциск покірний, відзначається пастирським запалом, має здебільшого уподобання до нужденних, характеризується великою скромністю, це частинно завдяки виховній праці о. Степана Чміля, який карбував у його душі ті же прикмети.

Дасть Бог, доля нашої Церкви за урядування папи Франциска буде насправді світлою!

vatican.va, ugcc.org.ua, radiosvoboda.org, risu.org.ua, tyzhden.ua, zik.ua, pravda.if.ua

З ватиканських і українських ЗМІ підготував

Віктор Филіма

10. Izvještajna skupšina Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Ivan Franko" Vukovar

Ove godine Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo "Ivan Franko" - Vukovar slavi 10 - godišnjicu svoga osnutka. Zbog toga, redovita godišnja skupšina Društva imala je svečani karakter, a održana je u subotu, 16. ožujka 2013. godine u dvorani Vijeća ukrajinske nacionalne manjine u Ul. kardinala A. Štepinca 45.

Skupšini su nazočili: članica Savjeta za nacionalne manjine RH gđa Marija Semenjuk Simeunović, Predstavница ukrajinske nacionalne manjine Vukovarsko-srijemske županije Nataša Vovk, prof., Predstavnik ukrajinske nacionalne manjine Općine Bogdanovci g. Miroslav Vovk, predsjednik Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske g. Nikola Zastrižni, zamjenik predsjednika UZRH g. Vlado Karešini, predsjednik UKPD "Andrij Pelih" g. Darko Karamazan, brojni članovi UKPD "Ivan Franko", te gosti iz Slavanskog Broda, Šumeća, Lipovljana, Petrovaca, Negošlavaca i Vukovara.

Potrebno je naglasiti da je na ovoj skupštini bio prisutan veliki broj članova Društva (prema izvješću Verifikacijske komisije: 97 članova).

Nakon intoniranja državnih himni Republike Hrvatske i Ukrajine predsjednik Društva g. Vasilj Voras otvorio je Skupštinu, te je u ime domaćina pozdravio sve nazočne.

Minutom šutnje odana je počast u spomen preminulom Sigismondu Baranu, predsjedniku Nadzornog odbora Društva.

Skupšina je održana prema usvojenom Dnevnom redu. Bilo je izabrano Radno

predsjedništvo u sastavu: Vasilj Voras, predsjednik, Marija Semenjuk Simeunović i Miroslav Vovk, članovi. Miroslav Vovk također je bio izabran i za zapisničara, a za ovjerovitelja zapisnika izabrani su Slavko Vasilek i Pavle Komunicki.

U verifikacijsku komisiju izabrani su: Nikolina Vasilek i Igor Semenjuk.

Prema Dnevnom redu, sudionicima Skupštine prezentirana su izvješća za 2012. godinu. Izvješća o radu UKPD "Ivan Franko" - Vukovar detaljno je podnijela aktivna članica i volonterka Društva Marija Semenjuk Simeunović koja je također pripremila referat s kratkim osvrtom na rad Društva u proteklih 10 godina, a prisutni ga popratili velikim pljeskom. Izvješće o financijskom poslovanju predstavio je Vasilj Voras. U ime Nadzornog odbora govorio je Pavel Komunicki. Izvješća su jednoglasno usvojena. U nastavku su iznesene smjernice za 2013. godinu.

Prigodom 10. obljetnice rada Društva, Predsjedništvo je odlučilo uručiti zahvalnice onima koji su pomogli pri osnutku i radu. Zahvalnice za doprinos i potporu u razvoju Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Ivan Franko" prigodom 10. obljetnice rada na očuvanju, njegovanju i promicanju ukrajinske kulture uručene su: Savjetu za nacionalne manjine RH, Vukovarsko-srijemskoj županiji, Gradu Vukovaru, Fondu za obnovu i razvoj grada Vukovara, Ukrajinskoj zajednici RH, UKPD "Ukrajina" - Slavonski Brod, UKPD "Andrij Pelih" - Šumeće, Borisu Graljuku, Larisi Uglješić, Petru Stupjaku, Mariji Semenjuk Simeunović, Mariji Žak, Viktoriji Žerebni, Tatjani Lasek Žagar,

Stefanu Semenjuku, Antunu Graljuku, Vladi Karešinu i Darku Karamazanu.

Nakon pozdravnih riječi gostiju uslijedilo je svečani program u kojem su sudjelovale sve sekcije udruge: ukrajinski narodni zbor pod ravnanjem Romana Matusa, dječja skupina ukrajinskog narodnog stvaralaštva "Sonečko" pod ravnanjem prof. Tetjane Kočnjeve, orkestar "Halyčyna" pod ravnanjem Mateja Matusa i dramsko - recitatorska sekcija. Prisutni su imali prigodu vidjeti izložbe novinarske sekcije "Naša svakodnevica i svečane prilike" te izložbu uradaka i fotografija sekcije Ukrajinski narodni običaji i rukotvorine "U svakom koraku je duh rodne zemlje", a također su uživali u bogatom svečanom programu uz poeziju T. Ševčenka, I. Franka, L. Kostenko, narodnih i suvremenih ukrajinskih pjesama.

Istog dana, Vijeće ukrajinske nacionalne manjine Grada Vukovara upriličilo je izložbu "Djela Tarasa Ševčenka" prigodom 199. obljetnice rođenja tog velikog ukrajinskog pisca. Izložbe su bile isprepletene ukrajinskim pisanicama - vjesnicima nadolazećeg blagdana Uskrsa.

Iznenadjenje večeri je bila rođendanska torta u bojama ukrajinske zastave koju su zajedno izrezali i podijelili aktivisti ukrajinske zajednice: Nikola Zastrižni, Marija Semenjuk Simeunović i Vasilj Voras.

Po završetku programa upriličen je domjenak s tradicionalnim ukrajinskim specijalitetima uz glazbene tonove orkestra "Halyčyna" i Ukrajinskog narodnog zbora UKPD "Ivan Franko" Vukovar.

Tetjana Ramač

Godišnja izvještajna skupština Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Lesja Ukrajinka" – Osijek

U Osijeku je 9. ožujka 2013. godine u prostoriji gradske četvrti Donji Grad na Trgu Bana Jelačića 25. održana redovita godišnja skupština Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Lesja Ukrajinka" - Osijek.

Sve prisutne je pozdravila predsjednica Društva gđa Oksana Martinjuk koja je napomenula da je 9. ožujka veliki dan za sve Ukrajinke u Ukrajini i u svijetu jer je upravo na taj dan rođen najistaknutiji ukrajinski pisac, akademski slikar, veliki intelektualac i borac za slobodu i neovisnost Ukrajine Taras Ševčenko. Oksana Martinjuk naglasila je kako je velika čast održati godišnju skupštinu na dan kada cijela Ukrajina slavi njegov rođendan. Tom prigodom predsjednica Društva pozvala je sve prisutne da zajedno otpjevaju "Oporuku" (ukr. Заповіт)

Tarasa Ševčenka, u kojoj je veliki pjesnik izgovorio: ...i u novoj porodici, slobodnoj, bez sjene, dobrom, blagom kojom riječju spomenite mene... "Oporuka" je, u izvođenju sudionika Skupštine, zvučala kao svojevrsna himna kojom je započeo rad.

Nakon usvajanja točaka Dnevnog reda, prezentirana su izvješća za 2012. godinu. U sastavu Radnog predsjedništva bili su: Oksana Martinjuk, Andrijana Kozbur Habjanić i Oksana Sturko. Za zapisničara izabrana je Verica Pešo, za ovjerovitelja zapisnika Ljubomir Sturko. Nakon podnesenog izvješća o radu te izvješća o financijskom poslovanju Društva tijekom 2012. godine, prisutnima se obratila gđa Oksana Sturko, koja je govorila u ime Nadzornog odbora.

Oksana Martinjuk predstavila je plan

rada i aktivnosti u 2013. godini. Predsjednica je naglasila da će VI. Središnja manifestacija Ukrajinaca u Republici Hrvatskoj biti održana u Osijeku, a za završni koncert manifestacije koji će biti organiziran u Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku već je ugovoren termin 29. rujna 2013. godine. Gospođa Martinjuk naglasila je bitne detalje u vezi organizacije trodnevne manifestacije te pročitala sastav Organizacijskog odbora VI. Središnje manifestacije: predsjednik Ukrajinske zajednice RH g. Nikola Zastrižni, tajnica UZRH gđa Marija Semenjuk Simeunović, te članovi UKPD "Lesja Ukrajinka" - Osijek: Oksana Martinjuk, Oksana Sturko, Andrijana Kozbur Habjanić, Ljubomir Sturko i Verica Pešo.

O uspjesima, postignućima i problemima govorili su župnik grkokatoličke župe u Osijeku vlč. Ljubomir Sturko, zamjenik predsjednika Ukrajinske zajednice RH g. Ostap Filima, predsjednik Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Ivan Franko" - Vukovar g. Vasilj Voras i Predstavnik ukrajinske nacionalne manjine Grada Zagreba g. Viktor Filima.

Nakon diskusije o djelatnosti te planovima u budućnosti uslijedilo je ugodno druženje u lijepoj atmosferi.

Verica Pešo

Godišnja izvještajna skupština Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Ukrajina" – Slavonski Brod

• Radno Predsjedništvo Skupštine

U prostorijama Radničkog doma u Slavonskom Brodu 20. travnja 2013. godine održana je redovna godišnja skupština Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Ukrajina" – Slavonski Brod.

Prije početka rada Skupštine otvorena je izložba slika likovne sekcije Društva. Izložbu je otvorila gđa Ankica Verhas, voditeljica sekcije, koja je dala informacije o radu sekcije u predhodnoj godini te o planovima u 2013. godini. Na izložbi je bilo trideset radova, ulja i akrilika na platnu. Posjetitelji su bili iznimno zadivljeni i zainteresirani izloženim radovima. Nakon razgledanja slika, skupština je počela s radom.

Već uobičajenim tijekom iznesena su i

usvojena iscrpna izvješća o radu Društva, financijsko izvješće, izvješće Nadzornog odbora za 2012. godinu, kao i plan aktivnosti za 2013.

Voditelji sekcija mješovitog pjevačkog zbora gđa Sanja Stičinski te voditelj folklornih sekcija, g. Ivica Kševi, dali su nazočnima kratke informacije o radu navedenih sekcija.

Nazočne su pozdravili i poželjeli uspješan rad: vikar slavonsko-srijemski o. Ivan Barščevski te predstavnici društava iz Zagreba, Lipovljana i Kaniže.

U zabavnom dijelu sudjelovali su mješoviti pjevački zbor, folklorne sekcije, recitatorica gđa Viktorija Čuljak. Osim domaćina nastupili su dragi gosti iz Lipovljana, članovi UKPD "Karpati"

s nekoliko prekrasnih ukrajinskih pjesama. Posjetitelji su bili oduševljeni izvedenim programom, te je primijećeno da je program izišao iz stereotipnih okvira, kako sadržajem tako i obimom. Prepuna dvorana ljubitelja ukrajinskog melosa sa ushićenjem je bodrila naše male i velike plesače, što im je dalo poleta da prikažu sve ono što su uz veliki trud učili tijekom proteklih mjeseci. Najviše oduševljenja izazvao je ukrajinski ples "Hopak".

Domjenak je bio obogaćen ukrajinskim specijalitetima. Zahvaljujući predanom radu i međusobnoj suradnji svih članova, ovo Društvo je pokazalo da pred njim stoji svijetla budućnost u očuvanju ukrajinskog jezika, kulture i tradicije.

Jasna Bek

• Gosti i sudionici Skupštine

Kazymyr Malevič nije Rus

Povodom otvaranja izložbe "Ruska avangarda", u Zagrebu, 20. 2. 2013.

● Kazymyr Malevič: Autoportret

U Večernjem listu od 15. veljače 2013. objavljen je članak po naslovom "Ruska avangarda, Galerija Fortuna". Na početku teksta najavljeno je otvorenje izložbe u srijedu, 20. veljače, a u nastavku piše: "Izložba je nastala u suradnji sa (s, op. a.) osječkom galerijom Vernissage, a prvi će puta javnosti biti prikazana (prikazano, op. a.) 29 djela iz privatne kolekcije. Zastupljeni su najpoznatiji autori tog dijela likovne povijesti, poput Kazimira Maljeviča, Vladimira (Vladimira, op.a.) Tatlina, Vere Emolaeva (Ermolaeva/Jermolajeva, op. a.) i Vladimira Lebedeva. Svi su oni dio epohe kada su se u likovnoj umjetnosti dešavale revolucionarne (revolucionarne, op. a.) stvari."

Večernji list je ovoj izložbi posvetio posebnu pozornost, 19. veljače 2013. objavio je prilog Ane Lendvaj, pod

naslovom: "Privatna kolekcija ruske avangarde Duška Vernačkog", s nadnaslovom "Djela spašena od Staljinova režima". Autorica u tekstu članka ističe: "Iznenada pred zagrebačku publiku dolazi malo likovno blago: raritetna izložba 29 slika razvikane ruske avangarde, razdoblja prije i poslije Oktobarske revolucije, koje je obilježilo cjelokupnu svjetsku kulturu i umjetnost 20. stoljeća". Nadalje navodi: "Djela su to Kazimira Maljeviča, Vladimira Tatljina, Vladimira Lebedeva, Vere Jarmolajeva (Jermolajeva, op. a.) i Konstantina Rudakova, uz slike autora iz škole UNOVIS i Maljevičeve škole".

Autor ovoga članka raduje se navedenoj izložbi, "zavidi" osječkom galeristu Dušku Vernačkom kao vlasniku radova navedenih slikara, cijeni Anu Lendvaj, ali mora upozoriti na Kazimira Maleviča, odnosno Kazymyra Maleviča (1878. – 1935.). Na ovoj izložbi on je stavljen u kontekst Ruske avangarde, što može neupućenoga čitatelja i posjetitelja navesti na pogriješan zaključak kako je riječ o ruskome umjetniku, odnosno Rusu.

Osim toga, ovdje su u igri tri prevažna termina: Ruska avangarda, Ukrajinska avangarda i Sovjetska avangarda, od kojih se navodi jedino prvi. Pojedini su umjetnici dali doprinos u sve tri navedene umjetničke struje, a među njima je i Kazymyr Malevič. Iz pisanja njegovoga prezimena može se zaključiti kako ga Ana Lendvaj doživljava kao Rusa. Njegovo prezime u krsnome listu na materinskome ukrajinskom jeziku glasi: Малевич Казимир Северинович, a transkribirano na hrvatski jezik: Malevič Kazymyr Severynovyč.

Brojni ruski autori izbjegavaju pisati ukrajinska prezimena u izvorniku, već ih prilagođavaju svome fonološkome sustavu i rusificiraju. Tako se dakle ukrajinsko Малевич u hrvatskome jeziku piše kao Malevič, a izgovara Malevič, dok se u ruskome jeziku ovo prezime piše isto kao na ukrajinskome, ali se izgovara kao Maljevič.

Kazymyr Malevič je Ukrajinac. Ili preciznije: Ukrajinac poljskoga podrijetla. Nikada se nije izjašnjavao kao Rus. To je potvrdila i njegova sestra. On je kao Ukrajinac svojim umjetničkim djelom nadišao državne, nacionalne i ideološke granice i postao svojina svih naroda na zemlji. Što je također važno, on je epohu avangardizma oplemenio umjetnošću kršćanskoga nadahnuća.

U knjizi "Ukrajinsko-hrvatske teme" (Naklada Bošković, 2012.), objavio sam esej "Čiji su Kazimir Malevič (Kazymyr Malevič, op. a.) i David Bur-

ljuk". Podsjećam da je u Zagrebu 16. 12. 1990. - 24. 2. 1991. u Klovčevim dvorima održana velika izložba "Ukrajinska avangarda 1910. - 1930", na kojoj je hrvatska i svjetska javnost upoznala do tada proskribiranu i javnosti nedostupnu ukrajinsku avangardu, oslobođenu kolonijalnoga prešućivanja, posvajanja i negiranja. Vodeće ime na toj izložbi bio je Kazymyr Malevič. U "Klovčevim dvorima" može se nabaviti katalog ove izložbe.

Nakon pada sovjetskoga režima galeristi iz Rusije odjednom su se sjetili Maleviča, njegove tužne sudbine i što više, uvrstili ga u svoju nacionalnu umjetnost. Do tada o njemu nitko od njih nije ništa govorio, a njegova su djela bila u bunkerima. Tako čine i s drugim ukrajinskim umjetnicima koji su dio života, zbog posla, a neki i po kazni, morali živjeti na teritoriju Rusije, npr., veliki ukrajinski redatelj Olexsandr Dovženko (ukr. Олександр Петрович Довженко), (Sosnycja, 1894. - Moskva, 1956.).

Našim ljudima od pera mora konačno biti jasno da su pored Rusa u bivšem Ruskom Imperiju i SSSR-u kao njegovome prostornome nasljedniku, živjeli i drugi narodi s vlastitim imenom, vlastitom kulturom i umjetničkom baštinom, koja u ničem ne zaostaje za kulturom gospodstvujućega naroda. Među njima su i Ukrajinci, narod izuzetno bogate povijesti i kulture, čiju su baštinu prisvajali s jedne strane Rusi, a s druge Tatari, Poljaci, Turci, Austrijanci i drugi, što je ovisilo o tome tko je vladao dijelovima ukrajinske zemlje.

Đuro Vidmarović, hrvatski književnik i veleposlanik Republike Hrvatske u Ukrajini

● Kazymyr Malevič: Mistika suprematizma (1920.-1922.)

● Kazymyr Malevič: Suprematizam (1927)

Predstavljena knjiga "Matapur" hrvatske glazbenice i književnice ukrajinskih korijena Lidije Bajuk

● Tvrtko Žebec, Lidija Bajuk i Žarko Potočnjak

"Matapur – Hrvatska prirodna i kulturna baština Međimurja" obuhvaća dvostruki audio-album 37 međimurskih tradicijskih napjeva prema notnim zapisima melografa Franje Kuhača, Vinka Žganca, Ivana Mustača i Florijana Andrašeca.

Knjiga glazbenice i književnice Lidije Bajuk "Matapur – Hrvatska prirodna i kulturna baština Međimurja" predstavljena je 13. veljače 2013. godine u Društvu hrvatskih književnika (DHK) u Zagrebu.

O knjizi su govorili etnolog i kulturni antropolog Tvrtko Žebec i autorica, a stihove je čitao dramski umjetnik Žarko Potočnjak.

Žebec je istaknuo da je riječ o vrlo opsežnom umjetničkom projektu Lidije Bajuk koji obuhvaća dvostruki audio-album 37 međimurskih tradicijskih napjeva prema notnim zapisima melografa Franje Kuhača, Vinka Žganca, Ivana

Mustača i Florijana Andrašeca.

Po Žebecovim riječima baladična skupina pjesama odnosi se na ljubav prema rijeci Muri, a kako je rekao autorica, između ostaloga, obrađuje i ulogu plesa te plesnoga prostora.

Napomenuo je kako su napjevi odsvirani na suvremenim i međimurskim tradicijskim glazbalima: cimbalu, trontoljama, jedinki, dudama, tamburama, goslicama, prdi, dobošu i škrebetaljki. Knjiga predstavlja svojevrsni metafizički vodič umjetničkim i baštinskim zapisima te slikovnim priložima, rekao je dodavši kako ilustrativni dio sadrži zemljovide, umjetničke, dokumentarne i arhivske fotografije.

Bajuk je napomenula kako sakupljači pjesama i melografi imaju velike zasluge u očuvanju tradicijske glazbe te dodala kako je svojom zbirkom samo htjela predstaviti sve one ljude koji su imali udjela u čuvanju tradicijske glazbe.

○ Lidija Bajuk i Antun Božić s repertoarom međimurskih melodija na Huculskom festivalu 2011. u Kosivu, Ukrajina, gdje je su osvojili 2. nagradu stručne komisije

Smatra kako je svojom knjigom podigla mali spomenik Međimurju, a u kojima su između ostaloga glazbeno obrađeni i mitski slojevi iz pretkršćanskoga doba.

Dvostruko audio izdanje "Matapur" obuhvaća 37 međimurskih napjeva u izvedbi oko 90 međimurskih, zagrebačkih i inozemnih glazbenika.

Knjigu "Matapur – Hrvatska prirodna i kulturna baština Međimurja", dvojezično hrvatsko-englesko izdanje objavila je Udruga Matapur iz Lopatina.

Vjesnik. HINA, Novi list i Glas Istre
Iz hrvatskih medija pripremio Viktor Filima

● Lidija Bajuk

● Iz Ukrajine...

Ucrainiana croatica **Bez Darija Srne ni u ozbiljnoj kulturnoj večeri**

○ Predstavljajući knjige: dr. sc. Marijan Šabić, Tatjana Melnik, prof. i prof. dr. sc. Jevgenij Paščenko

Bliskost i veze Ukrajinaca i Hrvata povijesne su i kulturne prirode, jezici su nam međusobno prilično razumljivi, ali od svih hrvatskih riječi, Ukrajinacima je najpoznatija riječ - Srna!

Slavonski Brod - Sinoć je u Gradskoj knjižnici predstavljeno nekoliko najnovijih izdanja iz edicije "Ucrainiana croatica" koja je počela izlaziti 2008. godine, i u okviru koje ukupno je publi-

Igora Antonyča: "Most iznad vremena". Također je pozdravila nazočnog gradonačelnika Lipika Antuna Haramiju i njegovu suprugu, Nikolu Zastrižnog, predsjednika Ukrajinske zajednice u RH, mr. sc. Miroslava Kirinčića, tajnika Hrvatsko-ukrajinskog društva, Mariju Semenjuk Simeunović, članicu Savjeta za nacionalne manjine pri Vladi RH, Nives Romanjek, dopredsjednicu ŽV Brodsko-

radu veliku važnost daje kulturnim programima u cilju boljeg upoznavanja pripadnika dvaju naroda i dviju prijateljskih država Ukrajine i Hrvatske

U brodskoj sredini Ukrajinci žive i ovaj prostor više od 110 godina obogaćuju svojom kulturom, jezikom i običajima, a Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo "Ukrajina" iz Slavonskog Broda, istakla je Mišktiv, prati sva događanja na ukrajinskoj sceni u Hrvatskoj te ih nastoji preneti i u ovu zajednicu čije vrijednosti prepoznale su ustanove iz kulture i znanosti, Grad Slavonski Brod i Brodsko-posavska županija. Zahvaljujući tome, i sve prethodne knjige iz ove serije predstavljene su u Brodu.

Hrvatski bog Mars

Prof. dr. sc. Jevgenij Paščenko, na vrlo zanimljiv način, s povremenim duhovitim digresijama, predstavio je knjigu Bogdan Igor Antonyč: "Most iznad vremena", a nakon što su predstavljajući drugih dviju knjiga - Tatjana Melnik, prof. knjigu Marije Matios: "Slatka Darica /

○ Jesenska Mišktiv

○ Mr. sc. Teodor Fricki

rano devet knjiga od kojih su sinoćnjim programom predstavljene posljednje tri. Organizatori programa bili su Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo "Ukrajina" iz Slavonskog Broda, Hrvatsko-ukrajinsko društvo iz Zagreba, Udruga hrvatskih Ukrajinista iz Zagreba, Hrvatski institut za povijest - Podružnica za povijest Slavonije, Srijeme i Baranje te Gradska knjižnica Slavonski Brod.

Brojni ugledni gosti i sudionici

Otvarajući program, koji je i vodila, Jesenska Mišktiv pozdravila je brojne goste i sudionike, a među ostalima i doajena ukrajinskih asocijacija u Hrvatskoj i trenutnog potpredsjednika Hrvatsko-ukrajinskog društva mr. sc. Teodora Frickog. Pozdravila je i predstojnika Katedre za ukrajinski jezik i književnost, Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Jevgenija Paščenka, koji je bio predstavljatelj knjige Bogdana

posavske županije, prijatelje iz ukrajinskog društva iz Vukovara "Ivan Franko", fra Domagoja Šimunovića i grkokatoličke svećenike o. Ivana Barščevskog, vikara slavonsko-srijemskog i o. Nikolu Stupjaka, župnika u Kaniži i dekana slavonskog te akademskog slikara Predraga Golla.

Mišktiv je nazočne upoznala s pozdravnim pismom Veleposlanstva Ukrajine u Republici Hrvatskoj, upućenim organizatorima, sudionicima i gostima u kojem su poželjeli uspješan program.

Prepoznate vrijednosti ukrajinske zajednice

Hrvatsko-ukrajinsko društvo u Republici Hrvatskoj, koje ima dvije podružnice - jednu u Rijeci i jednu u Slavonskom Brodu, ove godine obilježava dvadesetu obljetnicu opstojnosti i djelovanja. Takvo društvo postoji i djeluje i u glavnom gradu Ukrajine, Kyjivu. Hrvatsko-ukrajinsko društvo prijateljstva u svojem

Drama u tri života" i doc. dr. sc. Marijan Šabić knjigu Volodymyra Galyka: "Ivan Franko i hrvatska kulturna baština" - opet dinamično i s puno, široj publici, ali i stručnim krugovima, manje poznatih ili, pak, posve nepoznatih, ali vrlo zanimljivih detalja o hrvatsko-ukrajinskim vezama. Fascinantno je djelovalo, kako reče njegovo otkriće, groblja hrvatskih vojnika u Galiciji, gdje je, tijekom I. Svjetskog rata, najvjerojatnije, bio i Miroslav Krleža i što ga je inspiriralo za njegov ciklus "Hrvatski bog Mars" a posebno za "Bitku kod Bistrice Lesne".

Program je završio plesno glazbenim točkama djece - članova Društva "Ukrajina" Slavonski Brod, koja su, u živopisnim ukrajinskim bojama narodnih nošnji izveli nekoliko ukrajinskih plesova i pjesama.

Autor teksta i fotografija: Borislav Stipić
Sbplus.hr Slavonski Brod

Ukrajinci Serhij Koroljov zaslužen je za čovjekov let u svemir

Ukrajinski veleposlanik Oleksandr Levčenko o dostignućima Ukrajinaca u osvajanju svemira

• Serhij Koroljov

Članci veleposlanika u pravilu imaju službeni karakter i tiču se ili nekih važnih političkih zbivanja ili obilježavanja povijesnih datuma.

Ovog puta odlučio sam u vezi s jednim takvim datumom prijeći službene okvire i ispričati hrvatskom čitatelju o Ukrajini i Ukrajincima nešto što će mu, nadam se, biti doista novo i neočekivano.

Radi se o Međunarodnom danu čovjekova leta u svemir koji se prema odluci UN-a obilježava 12. travnja i jednom velikom Ukrajincu koji je odigrao presudnu ulogu u tome da čovječanstvo sada može slaviti taj dan.

12. travnja 1961. godine sovjetski kozmonaut Jurij Gagarin poletio je s raketodroma Bajkonur na svemirskom brodu Vostok-1 i tako postao prvi čovjek u povijesti kojem se pokorio svemir. Time je stekao vječnu slavu za sebe i svoju domovinu, a za cijelo čovječanstvo otvorio put k zviždama.

U priopćenjima o svečanom dočeku na zemlji Gagarina, kao i drugih sovjetskih pionira u svemiru iz početka šezdesetih, spominju se imena tadašnjih čelnika komunističke partije i države, ali i jedan čovjek bez imena - Glavni konstruktor.

Jedan od paradoksa totalitarnog društva - onaj tko je konstruirao prvu svemirsku raketu i omogućio let prvog čovjeka u svemir, tko bi s punim pravom mogao uživati u slavi najvećeg inženjerskog genija svoga

doba lišen je imena kao sovjetski "top secret", dok je cijeli svijet slavio i divio se njegovim dostignućima.

Kako se zvao saznali smo tek poslije njegove prerane smrti u siječnju 1966. godine, a sve dramatične okolnosti njegovog života postale su dostupne javnosti samo nakon pada komunizma.

Ime mu je bilo Serhij Koroljov (ukr. Сергій Корольов). Rođen je 12. siječnja 1907. godine u ukrajinskom gradu Žytomyru gdje su 1987. otvorili muzej astronautike posvećen velikom zemljaku. Roditelji su se rasstali kad je dječak imao tri godine, pa je odrastao s majkom koja se ponosila time što potiče iz poznatog roda ukrajinskih zaporških kozaka. U školu je krenuo u Odesi gdje se 1922. godine učlanjuje u Društvo avijacije i zrakoplovstva. 1924. upisuje Politehnički institut u Kyjivu, a studij završava na Aeromehaničkom fakultetu Moskovskog visokog tehničkog učilišta. Bavio se konstruiranjem zrakoplova i planera, sve dok nije 1930. pročitao knjigu osnivača teorije astronautike Konstantina Ciolkovskog, svjetski poznatog ruskog znanstvenika koji je, uzgred budi rečeno, isto imao ukrajinsko kosačko korijenje.

Ta knjiga je odlučila dalju sudbinu Koroljova. Odsad je njegov cilj - svemir. 1931. u Moskvi i Leningradu mladi entuzijasti stvaraju Grupe proučavanja raketnog kretanja i 25-godišnji Koroljov postaje njihov rukovoditelj. Od 1933. on je zamjenik načelnika novostvorenog

Reaktivnog znanstveno-istraživačkog instituta, voditelj odjeljenja krilatih raketa. Iste godine testira prve sovjetske rakete.

Činilo bi se, sjajni početak za mladog zanesenog znanstvenika. Međutim u Sovjetskom Savezu zahuktavale su se Staljinove represije usmjerene protiv miliona građana, ali ponajprije protiv onih najboljih, jer najbolji su uvijek prijatniji za tiranina. 1938. Koroljov je uhićen i osuđen kao "neprijatelj naroda" na 10 godina robije, otpremljen je u najzloglasnije logore na rijeci Kolima u sibirskoj tundri.

Od neizbježne pogibije Koroljova je spasio aviokonstruktor Andrej Tupoljev, autor poznatih u cijelom svijetu zrakoplova s oznakom Tu. Međutim i sam Tupoljev u to vrijeme bio je sužan staljinskog GULAG-a, s tom razlikom što nije robijao u logoru, nego je rukovodio kolektivom inženjera zatvorenika koji su konstruirali avione za Crvenu armiju. Tu treba reći o još jednom ciničnom izumu sovjetskog kaznenog sustava. Najtalentiranije od osuđenih znanstvenika, konstruktora, inženjera znali su strpati u specijalne zatvore, a koji su u isto vrijeme bili i znanstveni laboratoriji ili konstruktorski centri, u žargonu zvani "šaraška". Tako Serhij Koroljov 1940. dolazi iz logora u "šarašku" Tupoljeva, a dvije godine kasnije, dakle već u vrijeme rata, premješten je u jednu drugu koja se nalazila u gradu Kazanu na Volgi i bavila se konstruiranjem reaktivnih motora za borbene avione Petljakova (isto osuđenog kao "neprijatelj naroda").

Tek 1944., pri kraju rata, kad je postalo posve jasno da su reaktivni zrakoplovi i rakete budućnost vojne moći države Koroljov bude oslobođen svih optužbi i nastavlja s istim radom, ali kao slobodan čovjek. 1946. imenovan je na dužnost glavnog konstruktora balističkih raketa, a od 1956. na čelu je specijalnog raketnog konstruktorskog centra kojem su bili podređeni mnogi instituti, organizacije i tvornice.

4. listopada 1957. Serhij Koroljov doživio je svoj prvi veliki trijumf. Na zemljinu orbitu je lansiran prvi umjetni satelit - "Sputnik". To je bila

prava svjetska senzacija, prva svemirska pobjeda čovječanstva.

Postalo je sasvim jasno da je sljedeći korak – čovjekov let u svemir. Svijet je zadržao dah u očekivanju – kada? I tko će prvi stići? Prvi je opet stigao Serhij Koroljov.

Gagarinov let u svemir 12. travnja 1961. ostvario je životni san genijalnog konstruktora, ali i cijelog čovječanstva. Počela je svemirska era.

Serhij Koroljov je svakako najveći, ali ne i jedini Ukrajinac koji je odigrao značajnu ulogu u osvajanju svemira. Ovdje ću ukratko spomenuti samo nekoliko imena.

Mykola Kybaljčyč (1853. – 1881.) je još u 19. stoljeću, u čeliji za osuđene na smrt (bombom koju je napravio revolucionari su raznijeli ruskog cara Aleksandra II.), sastavio prvu shemu letjelice na reaktivni pogon.

Jurij Kondratjuk (1897. - 1941.) je još 1916. razradio shemu leta na Mjesec i povratka na Zemlju – tako zvanu “trasu Kondratjuka” koju su 50 godina kasnije iskoristili Amerikanci za misiju “Apolona”. (Zanimljivo je da je njegovo pravo ime bilo Oleksandr Šarhej. Morao je promijeniti identitet kako se ne bi se doznalo da je ratovao protiv boljševika u redovima prvo Bijele garde, a poslije u sastavu Ukrajinske vojske koja se borila za neovisnost svoje domovine).

Valentyn Hluško (1908. – 1989.), konstruktor reaktivnih motora koji su dali pogon raketama Serhija Koroljova, stvaratelj svemirskog kompleksa “Energija” – “Buran” (sovjetskog analoga američkog “Space Shuttle-a”), a od 1974. godine rukovoditelj cjelokupnog svemirskog programa SSSR-a.

Hlib Lozyno-Lozynskij (1909. – 2001.), jedan od vodećih sovjetskih konstruktora zrakoplovne i svemirske tehnike. Tijekom 35 godina radio je u Konstruktorskom centru Mikojana koje je projektiralo poznate u cijelom svijetu sovjetske reaktivne lovce MiG, imao je vodeću ulogu u konstruiranju MiG-21 i MiG-25, a bio je i glavni konstruktor za MiG-31. Aktivno je radio i sferi astronautike, između ostalog izgradio je višekratni svemirski brod “Buran” za kompleks “Energija” – “Buran”.

Razumije se, nije moguće zaobići ni mnoge Ukrajince astronaute koji su išli u svemir u sovjetskim, ali i u

američkim letjelicama. Navest ću samo Pavla Popovyča, prvog Ukrajinca u svemiru, koji je startao 1962. kao sovjetski astronaut broj 4 i s orbite specijalno za Koroljova otpjevao ukrajinsku narodnu pjesmu “Gledam ja nebo”, te prvog astronauta neovisne Ukrajine Leonida Kadenjuka koji je 1997. bio u sastavu međunarodne ekipe na američkom shuttle-u “Columbia”.

Dosad sam govorio o Ukrajinacima, ali valja nešto reći i o samoj Ukrajini. Od samog početka razvitka sovjetske astronautike Ukrajina je kao privredno najrazvijenija republika SSSR-a preorijentirala mnoga poduzeća na raketnu i svemirsku industriju. Taj potencijal sačuvali smo i do danas.

Neovisna Ukrajina je priznata u svijetu država u području zrakoplovne i svemirske tehnologije, prema nekim ocjenama, ulazi u prvu petorku vodećih zemalja na tržištu svemirskih usluga i tehnologija. U ukrajinskoj svemirskoj grani radi oko 40 poduzeća, a najveći i najpoznatiji konstruktorski centri među njima su “Pivdenne” te proizvodno udruženje “Pivdennyj mašinobudivnyj zavod” (“Južna tvornica strojogradnje”) u gradu Dniproperetrovsku. Tu se proizvode rakete nosači “Zenit”, “Dnipro”, “Ciklon”, sateliti razne namjene (zasad je napravljeno više od 400 satelita), sustavi upravljanja i orijentacije svemirskih letjelica. Ukupno, prema podacima Državne svemirske agencije Ukrajine, naša industrija svake godine sudjeluje u cirka 10% lansiranja u svijetu.

Ukrajina surađuje sa svim svemirskim velesilama, prije svega s Rusijom, SAD-om, Europskom unijom, Brazilom, ali i s Kinom, Indijom, Japanom i drugima.

Primjerice, zajedno s Rusijom, SAD-om i Norveškom ostvaruje se unikalni projekt “Morsko lansiranje”. Ukrajinske rakete “Zenit” dopremaju satelite na orbitu startajući s morske platforme smještene na ekvatoru oko Uskrnog otoka (lansiranje s ekvatora je mnogo povoljnije i jeftinije nego s drugih točaka zemljine površine). Razvija se i ukrajinsko-brazilska suradnja. Ove godine očekuje se i prvi start usavršene ukrajinske rakete nosača “Ciklon-4” s ekvatorijalnog brazilskog raketodroma “Alcantara”.

Međutim svemirski potencijal Ukrajine je mnogo veći. Još je 80-ih

○ Spomenik Serhiju Koroljovu u Kyjivu

godina prošlog stoljeća Hlib Lozyno-Lozynskij razradio unikalni zrakoplovno-svemirski sustav “MAKS” za lansiranje brodova na orbitu. Ideja se sastoji u tome da jumbo-zrakoplov podiže na svojim leđima na određenu visinu svemirski brod s rezervoarom goriva i tek onda svemirska letjelica starta prema orbiti. Za ostvarivanje takvog projekta neophodan je, razumije se, neki veliki avion. I takav avion stvoren je u Ukrajini još 1988. godine. Radi se o najvećem teretnom zrakoplovu u svijetu “Mrija”, projektiranom između ostalog i za transportiranje na leđima svemirskog broda “Buran”. Razmjeri “Mrije” zaprepašuju: dužina je 84 m, visina 18 m, raspon krila 88,4 m, maksimalna težina pri polijetanju iznosi 600 tona.

Ako se ostvari projekt “MAKS” za let u svemir neće biti potrebni posebni raketodromi, bit će moguće poletjeti s običnog aerodroma i to će koštati čak 50 puta jeftinije nego sada. Osim toga letjelica će stići na orbitu samo za 3 sata. To će biti prava revolucija u osvajanju svemira.

Večernji list i Veleposlanstvo Ukrajine u Republici Hrvatskoj

Kulturno-umjetnička večer posvećena Tarasu Hryhorovyču Ševčenku u Zagrebu

• Ukrajinska violinistica Tetjana Lucyk

Kulturno-umjetničke večeri posvećene Tarasu Hryhorovyču Ševčenku već tradicionalno se održavaju tijekom ožujka svake godine u svim sredinama i mjestima gdje žive pripadnici ukrajinske zajednice u Hrvatskoj. Ove godine Ukrajinska zajednica Grada Zagreba, Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo "Kobzar" – Zagreb i Predstavnik ukrajinske nacionalne manjine Grada Zagreba organizirali su u Zagrebu povodom 199. i uoči 200. obljetnice rođenja najvećeg pjesnika ukrajinskog naroda i velikog umjetnika Tarasa Hryhorovyča Ševčenka u Zagrebu 14. ožujka 2013. godine kulturno-umjetničku večer posvećenu Tarasu Hryhorovyču Ševčenku u prostorijama Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Kobzar" – Zagreb.

Taras Hryhorovyč Ševčenko (ukr. Тарас Григорович Шевченко) rođen je u kmetskoj obitelji u ukrajinskom selu Morynci, u kyijvskoj guberniji tadašnje carske Rusije. Vrlo rano mu umiru roditelji te je Taras H. Ševčenko s četrnaest godina postao sluga na dvoru svoga gospodara. Još u djetinjstvu primijećen je njegov slikarski talent, a na putovanjima s gospodarem u hodu je učio osnove slikarstva. Ševčenkov umjetnički talent uočio je tada utjecajni slikar Karl Brjullov koji je 1838. otkupio Tarasa Hryhorovyča Ševčenka od gospodara. Nakon 1838. godine Ševčenko je primljen na umjetničku akademiju u radionicu Karla Brjullova kod kojeg je čak i jedno vrijeme stanovao. Prva zbirka pjesama Kobzar (riječ kobzar označava svirača narodnog ukrajinskog instrumenta kobze, a kobzari su nekad uz pratnju ovog žičanog instrumenta pjevali dume, pjesme s domoljubnim temama o slavnoj ukrajinskoj povijesti iz doba kozaka) koju čine lirske pjesme i romantične poeme izdana mu je 1840. g., iako poeziju piše još iz doba djetinjstva. Već naredne 1841. izdaje epsku poemu Hajdamaky (ukr. Гайдамаки) u kojem je opisan krvavi obračun Ukrajinaca protiv poljske vlastele. Nakon ovih uspjeha, Ševčenko putuje u Ukrajinu gdje se susreće s teškim uvjetima života u kojemu žive njego-

vi sunarodnjaci. 1845. godine Vijeće umjetničke akademije donijelo je odluku da se Tarasu H. Ševčenku dodijeli titula slobodnog umjetnika te on ponovno putuje u Ukrajinu gdje se susreće s članovima Čirilometodskog bratstva (tajne političke organizacije koja se zalagala za široko političko reformiranje Ruske Carevine). Nakon što ih je carska vlada razotkrila, svi su članovi, uključujući i Tarasa H. Ševčenka, bili uhićeni i poslani u zatvor u Petrograd. Taras H. Ševčenko potom je unovačen u vojsku i na deset godina prognan u Orenburg duboko u unutrašnjosti Rusije. Car Nikolaj I., izričući mu kaznu napisao je: "Držati pod strogim nadzorom, sa zabranom pisanja i slikanja!". Tarasu H. Ševčenku je tek 1857. dodijeljen oprost, a dvije godine kasnije, u svibnju 1859. bit će mu dopušten povratak u domovinu Ukrajinu, ali je već u srpnju 1859. godine optužen za bogohuljenje te biva ponovno uhićen. Pušten je uz uvjet da se doseli u Petrograd i nikad više ne vrati u Ukrajinu. Svoje posljednje godine Taras Ševčenko proveo je pišući poeziju, slikajući i dorađujući stara djela, ali nakon toliko godina provedenih u progonstvu, njegova je bolest toliko uznapredovala te umire u Petrogradu 10. ožujka 1861. Isprva je Taras Hryhorovyč Ševčenko bio pokopan na jednom petrogradskom groblju no, kako bi ispunili Ševčenkovu želju koju je izrazio u svojoj pjesmi »Oporuka« (ukr. Заповіт) da bude pokopan u Ukrajini, nekolicina njegovih prijatelja dogovorila je premještanje njegovih posmrtnih ostataka u voljenu mu Ukrajinu. Ševčenko je pokopan 8. svibnja na Redovničkoj Gori (ukr. Чернеча гора) uz obale Dnjipra nedaleko od ukrajinskog grada Kaniva. Iznad njegova groba podignut je visok brežuljak koji je danas spomenik. Taras Hryhorovyč Ševčenko je umro samo jedan dan nakon svog 47. rođendana i samo sedam dana prije ukidanja kmetstva protiv kojeg je često pisao u svojim djelima. Prvu zbirku prijevoda Ševčenkovih "Pjesničkih pripovijesti" objavio je kod nas August Harambašić 1888. godine.

Kulturno umjetničku večer otvorio je

u ime domaćina predsjednik Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Kobzar" – Zagreb, g. Slavko Burda koji je pozdravio prisutne g. Jurija Lysenka i gđu Oljhu Ros ispred Veleposlanstva Ukrajine u Republici Hrvatskoj, g. Ostapa Filimu, zamjenika predsjednika Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske, g. Teodora Frickog, potpredsjednika Hrvatsko-ukrajinskog društva prijateljstva, g. Miroslava Kirinčića, tajnika Hrvatsko-ukrajinskog društva prijateljstva, g. Viktora Filimu, Predstavnik ukrajinske nacionalne manjine Grada Zagreba, g. Borisa Graljuka, saborskog zastupnika IV. saziva Hrvatskog sabora, brojne goste i članove društva te je na početku predstavio izložbu posvećenu Tarasu Hryhorovyču Ševčenku koja je za ovu prigodu postavljena u prostorijama UKPD "Kobzar" – Zagreb. Nakon predstavljanja izložbe sudinioci večeri i članovi UKPD "Kobzar" – Zagreb zajednički su predstavili postignuća Tarasa Hryhorovyča Ševčenka iznoseći kratke crtice iz njegovog života te vlastita razmišljanja i dojmove o ovom ukrajinskom geniju citirajući Ševčenkove stihove koji su na njih ostavili dubok i neizbrisiv trag.

Za glazbeni dio večeri praćen djelima književnika bile su zadužene dugogodišnje aktivne članice Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Kobzar" – Zagreb gospođa Tajana Seder-Zalusky, solistica ansambla "Kobzar" i gospođa Dragana Petravić koje su nazočnima izvele nekoliko skladbi iz svog bogatog repertoara. Posebno ugodno iznenađenje večeri bio je nastup mlade, vrlo talentirane ukrajinske violinistice Tetjane Lucyk koja je prisutne počastila izvedbom skladbe Niccolò Paganinija – "Capriccio № 4" za koju je bila nagrađena velikim aplauzom.

I danas se diljem Ukrajine nalaze mnogi spomenici Tarasu Ševčenku. Najpoznatiji su onaj u ukrajinskom gradu Kanivu na mjestu gdje je pokopan te spomenik u središtu Kyjiva preko puta Kyjivskog državnog sveučilišta koje nosi njegovo ime. Ostali spomenici su mu podizani, a i još uvijek ih grade u drugim državama, posebice u Europi, Kanadi i SAD-u te u mnogim drugim mjestima gdje se nalazi značajnija ukrajinska dijaspora te je u ime inicijativnog odbora za izgradnju spomenika Tarasu Hryhorovyču Ševčenku gospodin Boris Graljuk upoznao nazočne s pripremama za izgradnju i postavljanje spomenika Tarasu Hryhorovyču Ševčenku u Zagrebu.

Nakon predstavljanja projekta izgradnje i postavljanja spomenika Tarasu Ševčenku u hrvatskoj metropoli u Zagrebu večer je nastavljena daljnjim prisjećanjem na život i djelo Tarasa Hryhorovyča Ševčenka te druženjem prisutnih gostiju i članova društva.

Irena Nagy

Izložba: "Ukrajinska uskršnja pisanica u Zagrebu"

• Marusja Jurista, Marija Petanović-Kuljčicka, Jelena Pavičić Vukičević i Viktor Filima

Ukrajinska zajednica Grada Zagreba, Ukrajinsko kulturno-prosvjetno društvo "Kobzar" – Zagreb i Predstavnik ukrajinske nacionalne manjine Grada Zagreba u suradnji s Koordinacijom vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba, a pod pokroviteljstvom Savjeta za nacionalne manjine Republike Hrvatske i Grada Zagreba 21. ožujka 2013. godine organizirali su izložbu: "Ukrajinska uskršnja pisanica" u sklopu izložbe uskršnjih pisanica nacionalnih manjina u Zagrebu. Izložba je organizirana u centru Zagreba, tik uz Cvjetni trg, u Hrvatskoj etno kući "Materina priča" u Preradovićevoj ulici.

Hrvatska etno kuća "Materina priča", koja je svoja vrata otvorila 2011. godine, uređena je na površini od 200 četvornih metara, a dio je neprofitnog projekta Udruge Petrine pletilje, koja izradom izvornih rukotvorina i suvenira već punih dvadeset godina promovira tradicijsko bogatstvo Hrvatske u zemlji i svijetu. Prostor je uređen tako da dočarava kako se živjelo prije stotinu i više godina, a temeljni postav čine etno zbirka predmeta u domaćinstvu iz različitih dijelova

Hrvatske te više malih etno radionica rukotvorstva i starih zanata. Posebno mjesto u kući, nazvanoj "Materina priča" u spomen na sve žene koje su kroz pokoljenja njegovale stare običaje i vještine u izradi tekstila i odjeće te ih prenosile na mlađe generacije, pripada gradu Zagrebu i etno baštini njegove okolice. Postojeća etno zbirka sadrži brojne stare izvorne predmete za svakodnevnu upotrebu kojima su se koristili žitelji seoskog domaćinstva koncem XIX. i početkom XX. stoljeća. Među važnijim predmetima su stari tkalački stan za proizvodnju lanenog platna, koje se koristilo za izradu odjeće, posoblja i svečanog ruha. Dio zbirke čini i stari kameni žrvanj za ručno mljevenje žitarica, tradicijsko lončarsko kolo na nožni pogon namijenjeno izradi glinenog posuđa, a posjetitelji su podjednako oduševljeni prezentacijom uređene sobe s namještajem iz 1895. godine u kakvoj su nekada živjeli Zagrepčani. U hrvatskoj etno kući "Materina priča" smještene su i etno radionice, u kojima se demonstrira tradicijski način ručnog tkanja lanenog platna, vezenja, pletenja od vune, izrada čuvene lepoglavke

čipke, nakita, litarica, lončarskih proizvoda, izvornih suvenira itd. Prostor hrvatske etno kuće je i mjesto održavanja izložbi, predavanja, međuregionalne i međunarodne suradnje i razmjene.

Izložbu je otvorila zamjenica gradonačelnika Grada Zagreba gospođa Jelena Pavičić Vukičević, koja je tom prigodom istaknula da nacionalne manjine nisu gosti u hrvatskoj metropoli već čine njezin sastavni dio te im zahvalila za bogatstvo kulturne različitosti i baštinu kojom oplemenjuju i uljepšavaju Grad Zagreb. U svom izlaganju gospođa Jelena Pavičić Vukičević osvrnula se i na grb Grada Zagreba na kojem se nalazi simbol širom otvorenih vrata koja izražavaju dobrodošlicu svima, a osobito nacionalnim manjinama.

Na otvorenju izložbe bila je nazočna i voditeljica Službe za promicanje ljudskih prava, odnose s nacionalnim manjinama i vjerskim zajednicama i razvoj civilnog društva Grada Zagreba gospođa Elizabeta Knorr te mnogi ugledni uzvanici iz poglavarstva Grada Zagreba, predstavnici velikog broja medija, sugrađani, predstavnici nacionalnih manjina i brojni posjetitelji iz drugih hrvatskih krajeva koji su pokazali izniman interes za ukrajinske uskršnje pisanice.

Ispred Ukrajinske zajednice Grada Zagreba dio svoje prelijepe i vrlo bogate kolekcije ukrajinskih uskršnjih pisanica predstavila je dugogodišnja članica Ukrajinske zajednice Grada Zagreba gospođa Marija Petanović-Kuljčicka. Gospođa Marija Petanović-Kuljčicka za ovu prigodu izložila je uskršnje pisanice iz raznih županija i krajeva Ukrajine ukrašene raznim motivima i tehnikama bojenja, ovisno o dijelu Ukrajine iz kojeg potječu. Posebnu pažnju prisutnih posjetitelja privlačio je dio izložbe s unikatnim i neponovljivim, vrlo vrijednim ukrajinskim uskršnjim pisanicama od kojih su se isticalle uskršnje pisanice ukrašene perlicama, budući da je njihova izrada posebno komplicirana i zahtjevnja, te uskršnje pisanice ukrašene motivima ukrajinskih crkava i domoljubnim motivima. Gospođa Marija Petanović-Kuljčicka pokazala je veliku ljubav i znanje o ukrajinskim uskršnjim pisanicama te je mnogobrojnim posjetiteljima vrlo iscrpno i neumorno izlagala o povijesti, tehnikama izrade i značenju motiva na svakoj izloženoj ukrajinskoj uskršnjoj pisanici. Ovim putem se posebno zahvaljujemo na uloženom trudu i zalaganju gospođi Mariji Petanović-Kuljčickoj koja nam je otvorila i predstavila prelijep i bajkovit svijet ukrajinskih uskršnjih pisanica koje u kulturi, tradiciji i životu Ukrajine i Ukrajinaca zauzimaju posebno mjesto.

Irena Nagy

• Elizabeta Knorr sa izloženim ukrajinskim pisanicama

Izložba ukrajinskih pisanica u Slavonskom Brodu

U organizaciji likovne sekcije Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Ukrajina" - Slavonski Brod, 20. ožujka 2013. godine u prostorijama Radničkog doma u Slavonskom Brodu priređena je, u skladu s ukrajinskom tradicijom, izložba ukrajinskih pisanica. U izradi pisanica sudjelovali su članovi likovne sekcije Društva pod stručnim vodstvom gospođe Ankice Verhas.

Pisanice su rađene, kako i njihov naziv kaže, pisanjem pčelinjim voskom po jajima, a zatim bojanjem raznim bojama. One se ukrašavaju tradicionalnim ukra-

jinskim motivima, te se po tome razlikuju od običnih šarenih jaja.

U doba paganske kulture, pisanica je simbolizirala ponovno rođenje prirode, dok u vrijeme kršćanstva predstavlja ponovno rođenje čovjeka.

Uz pisanice u uskrsoj košari obvezna je i paska. Sama riječ paska, znači Uskrs. Paska je slatkasti ukrajinski kruh, od jaja, mlijeka, maslaca, brašna i šećera, koji se može ukasiti religioznim motivima. Paska se, s ostalom hranom u košari, nosi u crkvu na uskršno jutro kako bi je svećenik posvetio.

Izložbu su posjetila i djeca, članovi Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Ukrajina", koja su se divila ljepoti uskršnih pisanica i pokazala interes za način oslikavanja. Nadamo se da će mlada generacija od nas naučiti izradu pisanica i tako nastaviti čuvati tradiciju slavljenja Uskrsa.

Jasna Bek

Uskrsno jutro u Kaniži

Po starom običaju, članovi Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Taras Ševčenko" iz Kaniže dočekuju i zajedno slave uskrsno jutro.

Zanimljivo je da se doček najvećeg kršćanskog blagdana u Kaniži obilježava pucanjem iz topova kako bi navijestili uskrsnuće Isusa Krista.

Svi zajedno, i djeca i odrasli, idu na svetu liturgiju pomoliti se. Poslije svete liturgije slijedi posveta uskršnih košara, paske i čestitanje.

U Kaniži taj običaj traje već više od 100 godina i župljani slave uskrsnuće onako kako su ih naučili njihovi pretci. U rane jutarnje sate okupljaju se topnici i pripremaju se za proslavu uskrsnuća pucajući iz topova svaki puta kada zvono to najavi. Vrijedne domaćice dolaze na obred donoseći hranu u lijepo uređenim košarama kako bi je posvetili i tako proslavili uskrsnuće i obilježili Uskrs.

Mirjana Has

Etnoradionica: "Tradicija koja nas spaja – Христос Воскрес! Щасливих Великодніх свят!" u Zagrebu

© "Dobro jutro Hrvatska – Ukrajinska pysanka"

Ukrajinska zajednica Grada Zagreba i Predstavnik ukrajinske nacionalne manjine Grada Zagreba u suradnji s Kulturnim centrom Dubrava 23. ožujka 2013. godine organizirali su povodom uskršnjih blagdana etnoradionicu izrade ukrajinskih uskršnjih pisanica pod nazivom "Tradicija koja nas spaja – Христос Воскрес! Щасливих Великодніх свят!" u Zagrebu u sklopu etnoradionice uskršnjih pisanica nacionalnih manjina u Zagrebu "Tradicija koja nas spaja".

Narodno sveučilište Dubrava, čiji je Kulturni centar Dubrava sastavni dio, već tradicionalno, više od deset godina organizira manifestaciju "Tradicija koja nas spaja" s ciljem upoznavanja građana grada Zagreba sa raznim tehnikama izrade uskršnjih pisanica na tradicijski način. Gospođa Lucija Franić Novak, voditeljica Centra za hrvatsku tradicijsku kulturu pri Narodnom sveučilištu Dubrava ove godine manifestaciju "Tradicija koja nas spaja" posvetila je nacionalnim manjinama i tradiciji izrade pisanica nacionalnih manjina.

Pisanice su od davnina simbol novoga života i Isusovog uskrsnuća. Tradicija izrade pisanica je preuzeta iz poganskih naroda, a obojana jaja pronađena su i u pretpovijesnim grobovima. Sv. Augustin u 5. stoljeću spominje jaje i izlazak pileta iz ljuske kao simbole novoga života, Isusova uskrsnuća i izlaska iz groba. Papa Grgur I. Veliki u 6. stoljeću preporučio je misionarima, da se pojedini folklorni elementi starih religijskih poganskih svečanosti uklope u kršćanske svetkovine u slučajevima kada je to bilo moguće. Na taj su način pogani lakše prihvaćali kršćanstvo. Kršćansko svetkovanje Uskrsa poklapalo se vremenski s poganskim blagdanom Eostre u germanskim narodima. Jaje i zec uzeti su

kao simboli iz blagdana Eostre i postali su dio kršćanske proslave Uskrsa. Glinena jaja nađena su u germanskim, avarskim, skandinavskim i praslavenskim grobovima, prije dolaska Slavena u ove krajeve i prije pojave kršćanstva. Umjetnost bojanja pisanica ili pysanki u Ukrajini datira još iz antičkih vremena. Najstarije keramičke pysanke u Ukrajini datiraju iz 5000.–3000. godine prije Krista, a pronađene su u blizini sela Luka Vrublivecka u Ternopilskoj županiji. Uz pysanke su se vezivala mnoga praznovjerja, legende i narodna vjervovanja. Huculi (ukr. гуцули), Ukrajinci koji žive na području Karpat u zapadnoj Ukrajini, vjerovali su da sudbina svijeta ovisi o pysankama. Oni su vjerovali da sve dok postoji običaj ukrašavanja jaja i svijet će postojati, a ako bi se, iz bilo kojeg razloga, ovaj običaj napustio, zlo u obliku strašne zmije bi pregazilo svijet. Svake godine zmija bi slala svoje slugu da provjere koliko pysanki je ukrašeno, a ako bi taj broj bio niži nego prošle godine lanac s kojim je zmija prikovana bi popustio i na kraju bi se zmija oslobodila te bi lutala zemljom i uzrokovala pustoš i razaranje. No, ako bi broj pysanki porastao, u odnosu na prošlu godinu, lanci bi bili čvršći i dobro bi pobjedilo zlo za još jednu godinu. Za pysanke se smatralo da štite kućanstva od zlih duhova, katastrofa, munja i požara. Pysanke sa spiralnim motivima bile su najmoćnije, budući da se smatralo da će demoni i druga bezbožna stvorenja biti zauvijek zarobljena u spiralama. S prihvaćanjem kršćanstva u Ukrajini 988. godine simbolika pysanki bila je prilagođena i nije više predstavljala uskrsnuće prirode već uskrsnuće Isusa Krista. Mnogi su simboli starog obožavanja sunca preživjeli i bili su prilagođeni Uskrsu i Kristovu uskrsnuću.

Pysanka često podrazumijeva bilo koju vrstu obojenog jajeta, ali taj naziv se posebno odnosi na jaje ukrašeno voskom i korištenje tradicionalnih ukrajinskih narodnih motiva i dizajna Ukrajine. U ukrajinskoj tradiciji postoje i druge tehnike bojenje i ukrašavanja jaja, a razlikuju se po regijama Ukrajine. Krašanke – od krasyty (ukr. красити), "ukrasiti" – su kuhana jaja obojena biljnim bojama u jednu boju, a blagoslove se i jedu na Uskrs. Pysanke – od pysaty (ukr. писати), "pisati" – su sirova jaja ukrašena s voskom te potom obojana. Krapanke – od krapka (ukr. крпка), "točka" – su sirova jaja ukrašena voskom, ali sa samo točkicama kao ukrasom i nemaju simbola ili drugih crteža. Drjapanke – od drjapaty (ukr. дряпати), "grebati" – su izrađena grebanjem po površini obojenog jajeta kako bi se pojavio bijeli donji sloj ljuske jajeta. Maljovanke – od maljuvaty (ukr. малювати), "slikati" – su izrađena bojanjem s kistom, koristeći se uljanim ili vodenim bojama. Naklejanke – od klejity (ukr. клеїти), "liječiti" – su izrađena lijepljenjem ukrasa na površinu jajeta. Biserke – od bisera (ukr. бисер), "kuglice" – su izrađene premazivanjem jaja voskom, a zatim se kuglice ugrađuju u vosak kako bi se dobili raznovrsni geometrijski oblici. Lystovke – od lystja (ukr. листя), "lišće" – se izrađuju bojenjem jaja na koje se zatim lijepe mali listovi. Za Uskrs se konzumiraju samo krašanke i lystovke dok ostale pisanice služe samo za ukras. U prošlosti, jaja su se bojala prirodnim bojama, a ta je tradicija i danas živa, uz to što se danas jaja boja i umjetnim jestivim bojama. Najčešće prirodno bojanje jaja je pomoću ljuske crvenog luka, a rjeđe od cikla, korijena broča ili crvenog radiča da bi se dobila crvena boja. Pisanice su znale dobiti i crnu boju bojanjem čađom ili bobica bazge ili duda, a često je i bojanje hrastovom korom da bi se dobila smeđa boja. Uz crvenu, crnu i smeđu, zelena se boja dobivala od raznog bilja, najčešće od špinata, koprive ili poriluka. Boje na pisanicama imaju bogato simboličko značenje. Pisanice mogu biti jednoboje, dvoboje ili višeboje. Nekada se vjerovalo, da višebojna jaja imaju posebnu snagu. Crvena boja na pisanicama predstavlja duhovnu budnost, djelotvornost, milosrđe, radost života i ljubavi, a kršćanski je simbol Kristove muke, Božje ljubavi, nade, energičnosti i služenja Crkvi. Bijela boja simbolizira čistoću, svjetlost, rođenje, djevičanstvo i radost. Žuta boja pisanica označava svjetlost, žetvu, mladost, čistoću, a kršćanski je simbol nagrade i priznanja. Zlatna boja simbolizira duhovnost i mudrost. Crna

boja predstavlja vječnost, smrt, strah i neznanje. Plava boja simbolizira istinu, nebo, dobro zdravlje i vjernost. Zelena boja označava plodnost, zdravlje, nadu, svježinu i bogatstvo. Kršćanski je simbol pobjede života nad smrću, nade i blagostanja. Ružičasta boja simbolizira uspjeh i zadovoljstvo. Smeđa boja pisanica predstavlja velikodušnost, žetvu i tlo. Ljubičasta boja simbolizira vjeru, povjerenje, strpljivost i post. Narančasta boja označava izdržljivost, snagu, ambicioznost. Kombinacija boja na pisanici također ima simboličko značenje. Bijela i crna boja na pisanici simboliziraju žalost, poštovanje pokojnih. Crvena i bijela boja označuju poštovanje. Četiri i više boja na jednoj pisanici simbolizira obiteljsku sreću, mir i ljubav. Na pisanicama se mogu naći različiti motivi, ornamenti i uzorci. Geometrijski ornamenti poput crta, kvadrata i trokuta čest su ukras pisanica. Trokut ima vrlo bogato simboliku pa može na pisanicama predstavljati Presveto Trojstvo, tri elementa: zrak, vodu i vatru, muškarca, ženu i dijete kao cjelinu itd. Točke predstavljaju suze Blažene Djevice Marije i zvijezde. Spirala simbolizira vječnost, besmrtnost, misterij života i smrti. Biljni motivi često se mogu naći na pisanicama. Cvijeće simbolizira ljepotu, eleganciju i mudrost. Voće simbolizira prijateljstvo,

snažnu, odanu ljubav i Božju ljubav. Klas pšenice predstavlja blagostanje. Hrastova grančica, list i žir simboliziraju snagu, dugovječnost, muževnost. Životinjski motivi rijeđe se pojavljuju od biljnih motiva, a obično simboliziraju snagu i zdravlje te dug i plodan život.

U kanadskom gradu Vegrevilleu, ukrajinska zajednica postavila je u gradskome parku najveću pisanicu na svijetu 1975. godine u sklopu obilježavanja 100. obljetnice kanadske policije.

U Ukrajini je 2000. godine u mjestu Kolomyja u Ivano-Frankivskoj županiji izgrađen muzej Pysanka u obliku pisanice koji u svom postavu ima preko 10 000 pysanki iz svih dijelova Ukrajine i svijeta.

Povodom uskršnjih blagdana etn-radionicu izrade ukrajinskih uskršnjih pisanica pod nazivom "Tradicija koja nas spraja - Христос Воскрес! Щасливих Великодніх свят!" organizirala je i vodila je gospođa Tatjana Šagadin, zamjenica predsjednika Ukrajinske zajednice Grada Zagreba u suradnji s časnom sestrom Emanujilom. Mnogobrojnim zainteresiranim posjetiteljima radionice gospođa Tatjana Šagadin i časna sestra Emanujila predstavile su tehniku ukrašavanja pisanica voskom s kojom su polaznici radionice bili oduševljeni. Gospođa Tatjana Šagadin je posjetiteljima i polaznicima

radionice vrlo iscrpno izlagala o povijesti, tehnikama izrade i značenju motiva te tradiciji izrade ukrajinskih uskršnjih pisanica.

Ovim putem posebno se zahvaljujemo gospođi Tatjani Šagadin i časnoj sestri Emanujili na uloženom velikom trudu oko organizacije i realizacije ove vrlo uspješne i iznimno zanimljive radionice. Gospođa Marusja Jurista dodatno je pobuđivala divljenje i radoznalost posjetitelja odjevena u svoju prelijepu tradicionalnu ukrajinsku narodnu nošnju. Gospođa Marusja svim polaznicima radionice i prisutnim posjetiteljima kao mali znak pažnje dijelila je pasocke, male kruščiće koji se tradicionalno u Ukrajini peku posebno za Uskrs te se njima obično daruju i nagrađuju djeca. Zahvaljujemo i našim požrtvovnim časnim sestrama koje su za ovu prigodu ispekle posebno ukusne pasocke kojima su oduševile i razveselile sve koji su ih imali priliku probati.

Najbolji pokazatelj uspješnosti ove radionice je izniman interes medija koji je ukrajinska pysanka izazvala te su uslijedila brojna gostovanja i prikazani su brojni prilozi na temu izrade ukrajinske uskršnje pysanke u mnogim medijima i na nacionalnoj televiziji.

Irena Nagy

U Kaniži svečano obilježen Međunarodni dan žena

Članovi Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva "Taras Ševčenko" iz Kaniže aktivno

su nastavili izvršavati plan i program djelatnosti svog Društva u 2013. godini. 8. ožujka u Društvenom domu u

Kaniži članice pjevačke skupine ukrajinskog društva organizirale su i svečano proslavile Međunarodni dan žena. Žene su, predvođene gospođom Mirjanom Has pripremile zanimljive materijale o povijesnom značenju Dana žena.

Bilo je naglašeno kako se Međunarodni dan žena obilježava 8. ožujka svake godine. Tog dana se slave ekonomska, politička i društvena dostignuća pripadnica ženskog spola. Prvi Dan žena je obilježen 28. veljače 1909. godine u SAD-u deklaracijom koju je donijela Socijalistička partija Amerike.

Mirjana Has

Tradicionalna preduskrсна manifestacija u Osijeku „Šarana jaja bojama grada“

• Prisutne je pozdravio gradonačelnik Osijeka g. Krešimir Bubalo

• Štand UKPD „Lesja Ukrajinka“ – Osijek

Trinaestu godinu zaredom Grad Osijek organizira preduskrсну manifestaciju na svom glavnom trgu. U subotu, 23 ožujka 2013. godine osječki Trg Ante Starčevića šarenio se raznolikošću korizmenih i uskršnjih običaja. Oko 50 udruga s područja grada i okolice predstavilo se na 70 štandova. Svake godine sudionici sve bolje ukrašavaju štandove, prikazujući svoju kulturu i običaje.

Mnoštvo gledatelja i predstavnika medija, osim prekrasnih i bogatih štandova, privukao je i kulturno-umjetnički program koji su pripremili pripadnici udruga. Nacionalnim pjesmama i plesovima članovi udruga pred-

stavili su svoju kulturu i običaje.

Sve štandove obišli su i gradonačelnik grada Osijeka g. Krešimir Bubalo te njegova zamjenica gđa Danijela Lovoković. Nakon obilaska štandova gradonačelnik je uputio uskršnje čestitke građanima Osijeka.

Ispred osječke Konkatedrale bio je parkiran i prigodni Uskršni tramvaj, čiji je domaćin bio Uskršni zeko, koji je počastio male sudionike slatkišima. Zainteresirala je djecu velika pisanica visoka 1,80 m i široka 1,20 oslikana motivima grada na Dravi.

Preduskršne i uskršne tradicije Ukrajina predstavili su na štandu članovi Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog

društva „Lesja Ukrajinka“ iz Osijeka. Prekrasan uskršni štand ukasila je gđa Oksana Sturko a pomagali su joj članovi Društva.

Ukrajinsku kulturu u okviru kulturno-umjetničkog programa na sceni osječkog glavnog trga prikazala su djeca iz Brodsko-posavske županije, odnosno iz sela Kaniže i Šumeća, koja njeguju kulturu u svojim društvima te izučavaju ukrajinski jezik u osnovnoj školi „Antun Matija Reljković“ u Bebrini. Gostovanje u Osijeku i nastup na Trgu Ante Starčevića motivirao je djecu za daljni rad u očuvanju nacionalnog identiteta.

Verica Pešo

• Djeca iz Kaniže i Šumeća na Trgu Ante Starčevića u Osijeku

Članovi UKPD „Taras Ševčenko“ iz Kaniže sudjelovali u programu Uskršnjeg koncerta u organizaciji KUD-a „Posavac“

Na Uskršni ponedjeljak, članovi KUD-a „Posavac“ iz Kaniže organizirali su Uskršni koncert. U svečanom programu sudjelovali su i članovi Ukrajinskog kulturno-prosvjetnog društva „Taras Ševčenko“ – Kaniža.

Djeca starije i mlađe plesne skupine otplesali su po dvije koreografije a pjevačka skupina otpjevala je dvije pjesme. Plesači su dobili veliki aplauz i pohvalu što ih uvijek

motivira za daljnji rad. Pjevačice su pokazale kako sve pjesme pjevaju sa srcem.

Osim plesova i pjesama, članovi UKPD „Taras Ševčenko“ pripremili su ukrajinski uskršni običaj pod nazivom „Jahilka“.

„Jahilka“ je običaj kada djeca za vrijeme uskršnjih blagdana dolaze na liturgiju i poslije se ostaju igrati i plesati oko crkve. Taj običaj članovi ukrajinskog društva naučili su od

jedne članice svog društva i svake godine prenose ga na mlađe generacije.

Djeca su prikazala uskršni običaj koji im je posebno drag, jer taj običaj donijeli su iz Ukrajine njihovi pretci.

Svečani koncert donio je puno zadovoljstva svim sudionicima, najmlađima i najstarijima, koji su prikazali različite običaje obilježavanja najvećeg i najljepšeg kršćanskog blagdana – Uskrsa.

Mirjana Has

Proslava obnove pročelja Radničkog doma u Vukovaru

● Predsjednik Hrvatske prof. dr. sc. Ivo Josipović

U Vukovaru je 8. travnja održana svečana proslava obnove pročelja Radničkog doma. Prije početka svečanog programa, u prostorijama Radničkog doma održano je jednosatno predavanje s temom "Prvi izbori za zastupnike Europskog parlamenta u Hrvatskoj: Očekivanja građana". Građanima su temu prezentirali Miguel Angel Martinez, potpredsjednik Europskog parlamenta, Josip Leko, predsjednik Hrvatskog sabora, Željko Sabo, gradonačelnik Grada Vukovara i Paul Vandoren, predsjednik Delegacije Europske unije u RH. Svečani program otvoren je himnama "Lijepa naša" i "Oda radosti" u izvedbi HKUD-a "Dunav" iz Vukovara. Prigodne riječi dobrodošlice uputili su Željko Sabo, gradonačelnik Grada Vukovara i Božo Galić, župan Vukovarsko-srijemske županije, a nazočnima su se obratili Louisa Vinton, koordinatorica Ujedinjenih naroda i stalna predstavica Programa Ujedinjenih naroda, Paul Vandoren, predsjednik Delegacije Europske unije u RH, Predrag Matić, predstavnik Vlade RH i Josip Leko, predsjednik Hrvatskog sabora.

U nastavku programa prikazan je film "Dobri duhovi Vukovara - od hotela "Grand" do Radničkog doma". Nakon filma, gradonačelnik Grada Vukovara,

Željko Sabo uručio je zahvalnice M. A. Martinezu, P. Vandorenu i L. Vinton.

Izlaganje o projektu obnove pročelja Radničkog doma iznio je Miguel A. Martinez, a nakon prekrasnih glazbenih izvedbi učenika Glazbene škole Dragutina Tadijanovića, predsjednik RH, Ivo Josipović uputio je završne riječi o simboličnom dovršavanju obnove pročelja.

Radnički dom, izvorno poznat kao Grand hotel jedan je od najpoznatijih arhitektonskih obilježja Vukovara. Bio je popularan motiv na razglednicama Vukovara. Od otvorenja 1897. godine kada ga je izgradila ugledna obitelj Paunović, sa 30 soba za goste, kazališnom dvoranom, kavanom, restoranom, gostionicom i plesnim salonom, bio je društveni i kulturni centar raznolikog stanovništva grada do razaranja 1991. godine.

1919. godine zgrada je prodana jednoj od radničkih zadruga u regiji te je hotel preimenovan u Radnički dom i pod tim imenom je i danas poznat.

Nakon II. Svjetskog rata zgrada postaje društveno vlasništvo. U unutrašnjosti je otvoren muzej posvećen II. Kongresu KPJ održanom u Radničkom domu 1920. godine. Stariji građani njeguju lijepe uspomene na društvena događanja

koja su se odvijala u Gradskoj kavani ili kinodvorani unutar zgrade. Od 1991. godine, njegova izbrazdana ruševina stajala je napuštena u centru grada.

Obnova pročelja počela je u svibnju 2011. godine a završena je početkom travnja ove godine. Ukupan trošak prve faze obnove iznosio je 1.640.000,00 eura od čega je milijun eura osigurao Europski parlament, a ostatak Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije kroz Fond za obnovu i razvoj grada Vukovara. Ovaj pokrenuti proces obnove ima za cilj obnoviti izvornu ljepotu građevine i oživjeti živopisan duh vukovarske sredine.

Poticač za obnovu Radničkog doma stigao je od Europskog parlamenta, koji je pokrenuo regionalnu inicijativu poslijeratne obnove i pomirenja kroz restauraciju arhitektonskih spomenika uništenih u Domovinskom ratu. Projekt, kojega je provodio Program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) u Republici Hrvatskoj, imao je dva glavna cilja: dovršetak obnove cjelokupnog vanjskog dijela zgrade, po uzoru na originalno zdanje Hotela Grand, te iscrpne konzultacije s građanima Vukovara kako bi se postigao konsenzus o budućoj svrsi unutrašnjeg prostora zgrade (troškovnik za unutrašnje uređenje procjenjuje se na približno 2.750.000,00 eura). Zajednički konsenzus predviđa multifunkcionalni objekt koji će nuditi komercijalne sadržaje (Gradska kavana i kino), javne usluge (ured gradonačelnika i Gradske skupštine) kao i prostor za vijeća nacionalnih manjina, niz udruga i kulturnih aktivnosti.

Ovaj pristup obnovi zapravo je i metaforična slika tjelesnog i duhovnog stanja građana Vukovara nakon Domovinskog rata; obnovljena je prvo fasada zgrade, dakle, ljudska lica naizgled ukazuju na zaboravljene posljedice rata, a ostao je onaj složeniji i najskuplji dio obnove, unutrašnjost Radničkog doma, emotivna i duhovna obnova građana nakon teških stradanja i gubitaka, što je dugotrajniji i složeniji socijalni proces.

Tetjana Ramač

● Radnički dom u Vukovaru

S jasicama u Bosnu

• Susret s biskupom Franjom Komaricom u njegovoj rezidenciji u Banja Luci

Sin Božji kao poglavar Mira i Spasitelj ljudskog roda dolazi na zemlju, rađa se u jasicama u Betlehemu od Prečiste Djevice Marije. Evo već dvije tisuće godina slavimo rođenje Gospoda našega Isusa Krista! Riječ postaje tijelom i živi među nama, ispunjena milošću i istinom. Njegovim rođenjem nestaje zid koji odvaja ljude od Boga. Dolazi Otkupitelj – i nebo se opet otvara za čovjeka. Duhovna radost grli svakoga od nas jer je ovaj dan – neobičan.

Mi, sestre bazilijanke iz Osijeka, i ove godine smo imale mogućnost dvaput iskusiti mir božićne tajne, proživjeti duhovnu radost zbog dolaska na svijet Božjeg Djeteta. I ove godine Gospodin je dao snage i nadahnuća, kako bismo mogle pripremiti jaslce i otići s njima po bosanskim uzbrdicama gdje god ima naših ljudi, kako bi im navijestili radostnu vijest o rođenju Kristovom, koje Ukrajinci u Bosni slave po julijanskom kalendaru 7. siječnja.

Smisao božićne predstave je ostao isti kao i prošle godine. Sukladno mogućnostima i s obzirom na veliki broj sestara, mala grupa ljubitelja Novorođenog Spasitelja i Cara Svemira putuje u Betlehem, kako bi mu se poklonili i odali slavu. Ponosna Zvezdarica koja predvodi svečanu procesiju, odmah na početku predstave navješćuje cilj putovanja: "Na Božić idemo pjevati božićne pjesme kako bi podsjetili da se Krist rodio!". Pojavljuje se i Anđeo Božji, koji poziva sve na radost jer "Mesija naš se danas rodio", Mesija, koji "nas čeka u jasicama", čeka s raširenim rukama spreman zagrliti svakog čovjeka. Pastiri su ove godine bili samo lokalni, bosanski, jer su se osječki negdje izgubili putem. Najmlađi Car Baltazar također je izgubio dvojicu svojih suputnika, jer "se negdje sakrila betlehemska zvijezda" pa nisu mogli "pronaći put" tako da se on rado pridružio našoj družini kako bi "donio Djetetu tamjan i smirnu te se iskreno poklonio Vladaru nebesa". Marija s Djetetom u naručju primala je čestitke i darove, a Josip (svaki put je to netko drugi iz župe u kojoj se održava igrokaz) se brinuo za njega.

Ovogodišnjem igrokazu pridružila

se i živahna, duhovita i puna šala Baka iz Devetine, koja je iskoristila prednosti bezviznog režima s Izraelom, spremila kovčeg i krenula u Betlehem. Na putu je prepričavala svojim Bosancima svakojake zgode i radovala se što njeni sunarodnjaci tako lijepo veličaju Božić, te se pohvalila kako i ona nosi darove Djetetu: maslac, sir i mlijeko od svoje krave, "kako bi deččić rastao jak i bio zdrav". Malo se žalila i na svoje brige te probleme svijeta. Baka je imala svoju misiju te je zato požurivala sudionike igrokaza. "Požurite, požurite se! Moramo lijepo pozdraviti malo Božje djeteta od ljudi iz Devetine, Dabraka, Detlaka, Cerovljana i Lišnje, iz Banja Luke prenijeti Isusu pozdrave! Moramo prenijeti pozdrave iz Jablana, Kozarca, Dubrave, a iz Dervente su zaželili da raste zdrav! Isto tako Djeteta su pozdravili iz Prnjavora, Selišta, iz Topole i od srca zaželjeli sretan put! I još moramo reći da se mi u Bosni nismo odrekli svojih običaja, kad tako lijepo, po svim uzbrdicama, slavimo Božić! Da mi znamo, baš kao u Ukrajini, praviti pyrohe i na svom rodnom jeziku Boga slaviti!".

Prvi igrokaz je bio prikazan u crkvi Uznesenja Presvete Bogorodice u Devetini na dan Velikog Povečerja, nakon svete mise u 11 sati. Pridružili su nam se i dvoje pastira i anđeo iz Devetine. Ljudi su se veselili i pjevali božićne pjesme zajedno s nama. Nakon toga smo otputovali u novu Topolu, kako bismo čestitali Božić vjernicima naše crkve u Cerovljanima – uvijek gostoljubivu obitelj Mihaela i Sonje Bačinski.

Na Badnjak smo se vratili u Banja Luku, odakle smo sa župnikom vlč. Miroslavom Krnješinom uputili se prema crkvi Rođenja Bogorodice u Jablanu, gdje je u deset sati započelo Veliko Povečerje. Veselo "Bog je s nama" iz dubine duše je poletjelo skroz do visina zvezdanog neba. Nakon svečane božićne mise, u crkvi smo izveli našu božićnu predstavu s tri lokalna pastira, dva mala anđelčića i Josipom.

Na sam blagdan Rođenja Kristova od 6 sati smo opet pjevali "S nama Bog" u našoj grkokatoličkoj crkvi Krista Kralja u Banja Luci, a nakon sv. mise je na red

došla naša predstava. Ovaj put našu izvedbu je obilježila obitelj Myronjuk, koji su odigrali uloge Marije i Josipa, a malenog Isusa je odglumio njihov novorođeni sinčić. Bili su i pastiri iz Banja Luke i anđeli. Ljudi su s veseljem i radošću gledali predstavu, a najveći pljesak je zaslužio dobila Baka iz Devetine!

Tog istog dana prijepodne smo posjetili, ovaj put bez igrokaza, biskupa Franju Komaricu, banjalučkog ordinarijata. Biskup se radovao susretu s nama. Kao pravi duhovni otac, posvetio nam je puno svog dragocjenog vremena, puno je pričao o stanju Crkve u Bosni, sa zanimanjem je slušao naše božićne pjesme i ponekad pjevao s nama. Jako se obradovao kad je saznao da su se sestre bazilijanke vratile prošle godine u Bosnu, u Prnjavor, te su pristupile misijskom poslu usred svog naroda. Biskup Franjo je obećao podržavati našu djelatnost u Bosni i obavezno posjetiti sestre u Prnjavoru.

Popodne, na sam Božić, s igrokazom smo otputovali na još jedan brežuljak – u našu crkvu Pokrova Presvete Bogorodice na Dabraku. Iako nije bilo puno gledatelja, igrokaz su obogatili svojom prisutnošću Josip, mali pastirčić i anđeo.

Na blagdan Sobora Presvete Bogorodice smo bile na sv. misi u crkvi Preobraženja Gospodnjeg u Prnjavoru, nakon koje smo izveli za župljane igrokaz. Igrokazu su se pridružili mladići i djevojke iz mjesta: pojavio se još jedan car, tri anđela, pastiri i Josip. Osjetili smo da se naša predstava jako sviđala vjernicima. U 11 sati smo išle na sv. misu u crkvu sv. Arkandela Mihaela u Staroj Dubravi, nakon koje smo i za te malobrojne, ali vjerne zajednice vjernika izveli igrokaz.

Na treći dan blagdana, na sv. prvomučenika Stjepana smo otputovale u Kozarac (Trnopolje). Nakon sv. mise smo razveselile mnoge vjernike božićnim igrokazom, u kojem su i ove godine sudjelovala djeca i unuci vlč. vikara Myhaela Stahnyka. Najviše simpatije gledatelja je osvojio petomjesečni Matej u ulozu Isusa. I naravno, Baka iz Devetine.

Svaka naša izvedba božićnog igrokaza, u trajanju oko pola sata, bila je ispunjena prekrasnim ukrajinskim božićnim pjesmama: "Čuje se zvono", "U Betlehemu danas vijest", "Radujmo se svi danas", "Nebo i zemlja", "Rodio se vječni Bog". Svi zajedno smo pjevali i molili: "Budi među nama Isuse" i "Čudesna zvijezda danas sjaj". Iako nam je "U Betlehemu Prečista Marija" u jasicama rodila Krista, rodio se Božji Sin u srcu svakog od naših vjernika u Bosni, koji nisu sakrivali svoju radost i pjevali su zajedno s nama.

Sestre Bazilijanke

S ukrajinskog prevela Lidija Sturko

Відзначення в парламенті Канади сімдесять дев'ятої роковини Голодомору в Україні

● Член парламенту Роберт Сопук

У четвер, 22 листопада, як частина Всеканадського тижня визнання Голодомору, Конгрес Українців Канади (КУК) у співпраці з Канадсько-Українською Парламентською Групою Дружби (КУПГД) та Посольством України в Канаді провели вшанування і відзначення у Канадському парламенті з нагоди сімдесять дев'ятої роковини Голодомору в Україні 1932-33 рр.

Пресвятої Богородиці в Оттаві і високопреосвященний отець д-р Ігор Куташ від Української православної церкви св. Марії Одігітрії в Монреалі.

Президент Конгресу Українців Канади Павло Грод виступив від імені українсько-канадської громади, дякуючи урядові Канади та всім парламентаріям за їхню підтримку у визнанні Голодомору. «(В Канаді) ми стали свідками заяв про Голодомор у

● Голова КУК-у Павло Грод

Голодомор був одним із найжахливіших злочинів в історії людства, результатом навмисного плану Сталіна підкорити українців і знищити українську націю. Більш ніж 70 років совєцький режим приховував правду і обдурював Захід в надії на те, що пам'ять про цю трагедію буде втрачена назавжди.

Службу Божу у Канадському парламенті провели: високопреосвященний д-р отець Петро Галадза від інституту митрополита Андрея Шептицького в Оттаві, високопреосвященний отець Ігор Охрімчук від Українського православного собору Успіння

парламенті Канади щодня протягом останніх трьох днів на додаток до опублікованих заяв прем'єр-міністра, міністра закордонних справ та міністра з питань громадянства та імміграції Канади, а також ряду членів парламенту, які зробили емоційні заяви, присвячені цій трагедії. Крім того, протягом цього тижня більшість засобів масової інформації передавали постійні новини, і багато Шкільних рад по всій Канаді провели вшанування Голодомору, - продовжив П. Грод. - Від імені українсько-канадської спільноти я дякую і вітаю прем'єр-міністра Канади Стівена Гарпера, парламентаріїв Канади і всіх канадців за їх рішучість у справі

винесення питання про визнання Голодомору на перший план в Канаді та в Україні».

У відзначенні взяли участь багато міністрів і членів парламенту, включно з міністром Пітером Вен Лоаном, парламентським секретарем Едом Комарницьким, головою КУПГД(и), членом парламенту Робертом Сопуком, який того вечора виконував обов'язки майстра церемоній. Під час урочистого відзначення виступили слідуєчі члени уряду та громадські представники: Марко Шевченко, повірений у справах посольства України в Канаді, Джеймс Безан, член парламенту, Тед Опіц, член парламенту, Кевін Ламуру, член парламенту, Александрін Латендрес, член парламенту, д-р Юлія Войчишин, очевидець Голодомору, Павло Грод, президент Конгресу Українців Канади, Марта Ткачишин, Національне бюро КУК і голова Комітету міжнародних взаємин Української громади Республіки Хорватія Віктор Филима.

Спеціальна промова свідка Голодомору д-ра Юлії Войчишин змалювала присутнім чітку картину жахливих подій 1932-33 рр. Д-р Ю. Войчишин переповіла свої дитячі враження пережитого під час Голодомору, а також страху, викликаного голодом у її сім'ї та в сільській громаді. Для вшанування жертв хвилиною мовчання були запалені свічки. Відзначення завершилось зачитанням імен кількох жертв, які загинули під час Голодомору.

Присутніми були члени парламенту Лорі Хоун, Ед Комарницький, Лоуренс Тоет, дост. Пітер Ван Лоан і Марк Варава. Майкл Пол Сенков зачитав вітання від сенатора Райнел Андреичук.

Серед інших, представниками від канадсько-української громади були слідуєчі особи: Микола Біланюк, голова КУК Оттави; Рон Соробей, Українсько-Канадське Товариство Професіоналів та Бізнесменів (УКТПБ); Адріана Буйняк-Вілсон, голова Ліги Українських Католицьких Жінок (ЛУКЖ); Маріка Путко, КУК Квебек; Богдан Шумський, голова приходу Українського православного собору, Оттава; Корнел Попик, Лицарі Колумба, відділ св. Іоанна Хрестителя; і Роман Грубий, відділ УНО Оттава-Гатіно.

З канадських і українських ЗМІ підготував
Віктор Филима

Obilježavanje obljetnice Holodomora u parlamentu Kanade

U sklopu Svekanadskog tjedna priznavanja Holodomora, Kongres Ukrajinaca Kanade (KUK) u suradnji s Kanadsko-ukrajinskom međuparlamentarnom skupinom prijateljstva (KUMSP) i Veleposlanstvom Ukrajine u Kanadi svečano su obilježili u Kanadskom parlamentu 79. obljetnicu Holodomora u Ukrajini 1932.–33. godine.

Holodomor je jedan od najstrašnijih zločina u povijesti čovječanstva i rezultat osmišljenog Staljinovog plana podjarmljivanja Ukrajinaca i njihova uništavanja kao nacije. Više od 70 godina sovjetski režim je zataškavao istinu varajući Zapad u nadi da će pamćenje na tu tragediju zauvijek nestati.

Svečanu misu u Kanadskom parlamentu održali su mons. dr. Petro Galadza koji je zastupao institut “Andrej Šeptyckyj” iz Ottawe, preuzvišeni velečasni otac Ihor Ohrimčuk u ime Ukrajinske pravoslavne crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Ottawi i preuzvišeni velečasni otac dr. Ihor Kutaš od Ukrajinske pravoslavne crkve sv. Marije Zaštitnice u Montrealu.

Predsjednik Kongresa Ukrajinaca Kanade Pavlo Grod nastupio je u ime ukrajinsko-kanadske zajednice zahvalivši Vladi Kanade i svim zastupnicima na njihovom podupiranju pitanja priznavanja Holodomora genocidom. “Postali smo svjedoci svakodnevnih izjava o Holodomoru u parlamentu Kanade koje su se nadovezale na izjave kanadskog premijera, ministra vanjskih poslova, ministra za pitanja državljanstva i imigracija i niza zastupnika koji su emocionalno govorili o toj tragediji. “Tijekom ovog tjedna većina sred-

stava javnog informiranja prenosila su vijesti na tu temu, a puno školskih vijeća diljem Kanade odalo je počasti žrtvama Holodomora”, istaknuo je P.Grod. “U ime ukrajinsko-kanadske zajednice pozdravljam i zahvaljujem premijeru Kanade Stephenu Harperu, kanadskim zastupnicima i svim Kanađanima na njihovoj odlučnosti u isticanju u prvi plan kako u Kanadi

tako i u Ukrajini pitanja priznavanja Holodomora genocidom.”

U ceremoniji je sudjelovalo više ministara i članova parlamenta, među kojima su bili nazočni ministar Peter Van Loan, tajnik parlamenta Ed Komarnyckyj, predsjednik Kanadsko-ukrajinskog međuparlamentarnog odbora prijateljstva zastupnik Robert Sopuck koji je vodio obilježavanje Holodomora u Kanadskom parlamentu. Prigodom obilježavanja nastupili su brojni članovi vlade i predstavnici društvenih institucija: otpravnik poslova Veleposlanstva Ukrajine u Kanadi Marko Ševčenko, članovi kanadskog parlamenta i zastupnici James Bezan, Ted Opitz, Kevin Lamoureux,

Alexandrine Latendresse, dr. Julija Vojčyšyn kao očevidac Holodomora, predsjednik Kongresa Ukrajinaca Kanade Pavlo Grod, Marta Tkačyšyn iz Nacionalnog ureda Kongresa Ukrajinaca Kanade i predsjednik Odbora za međunarodnu suradnju Ukrajinske zajednice Republike Hrvatske Viktor Filima.

Poseban govor očevidca Holodomora dr. Julije Vojčyšyn slikovito je prikazao prisutnima sliku užasnih događaja 1932.–33. godine. Dr. Vojčyšyn ispričala je svoje dječje uspomene iz doba Holodomora opisujući strah njezine obitelji i cijelog seoskog društva izazvanog strašnom glađu. Kasnije, kao simbol odavanja počasti žrtvama, prisutni su zapalili svijeće i održali minutu šutnje. Obilježavanje je završilo s čitanjem dijela imena mnogobrojnih žrtava koji su poginuli za vrijeme Holodomora.

Na svečanosti su također prisustvovali članovi parlamenta: Laurie Hawn, Ed Komarnyckyj, Lawrence Toet, dr. Peter Van Loan i Mark War-

awa, a Mihael Paul Senkov pročitao je pozdrav senatora Raynell Andrejčuk.

Ukrajinsko-kanadsku zajednicu predstavljali su predsjednik odjela Kongresa Ukrajinaca Kanade Ottawe Mykola Bilanjuk; Ron Sorobey od Ukrajinsko-kanadskog društva stručnjaka i poslovnih ljudi; predsjednica Lige ukrajinskih katolkinja Adriana Bujnjak Wilson; Marika Putko od Kongresa Ukrajinaca Kanade iz Quebeca; Bohdan Šumskyj od Ukrajinske pravoslavne crkve u Ottawi; Cornell Popyk od Kolumbovih vitezova i odjela sv.Ivana Krstitelja; Roman Hrubyj iz odjela Ukrajinskog nacionalnog udruženja Ottawa-Gatineau.

S ukrajinskog prevela Marija Meleško

Блаженніший Святослав зустрівся з українськими священниками Італії та Іспанії

● Патріарх УГКЦ Святослав Шевчук з українськими душпастирями Італії та Іспанії

Відбулася зустріч Глави УГКЦ Блаженнішого Святослава (Шевчука) зі священниками-капеланами, що душпастирюють для українських мігрантів в Італії та Іспанії. Зустріч відбулась у рамках спільних великопісних реколекцій, які цього року українські душпастирі проходять у м. Ріано неподалік Рима.

“Я вдячний Богові, що дав мені можливість у другий день Великого посту бути разом із вами та молитися за наших людей, які змушені перебувати за межами своєї Батьківщини”, - сказав Блаженніший Святослав на початку зустрічі.

Глава УГКЦ поділився зі священниками своїми роздумами над проповіддю Святішого Отця Франциска з нагоди початку його служіння як Єпископа Рима: “Найголовнішим словом, яке Папа Римський вживав, було слово “хранити”. Зберігати Божі дари, що їх ми отримуємо в щоденному житті, та опікуватися людською особою

– основні завдання кожного з нас, зокрема тих, кому поручені людські душі. Найбільша влада, яку має духовна особа, – це влада служити”.

Згадуючи часи свого єпископського служіння в Аргентині, Предстоятель УГКЦ зазначив: “Кардинал Бергольо був для мене не лише тим, кому я довіряв, а й тим, хто мене сильно підтримував. Я мав нагоду багато з ним спілкуватися і він допомагав нам у всіх проблемах, з якими ми до нього зверталися”. “Однак я ніколи не сподівався, що зустрінуся з кардиналом Бергольо при гробі св. апостола Петра, як це було сьогодні”, - додав Блаженніший Святослав.

Окрім цього, Глава УГКЦ обговорив зі священниками головніші засади душпастирської діяльності для мігрантів з України, наголосив на значенні реалізації Стратегії розвитку УГКЦ до 2020 року та закликав присутніх до “переосмислення наших методів душпастирського служіння відповідно до Божої

волі в тих обставинах, у яких ми покликані служити нашим людям”. На завершення візиту Блаженніший Святослав звершив Повечір'я з читанням Великого канону Андрія Критського.

Додамо, що священники-капелани, які душпастирюють для українських мігрантів в Італії та Іспанії, разом проводять великопісні реколекції. У них беруть участь: владика Діонісій (Ляхович), Апостольський візитатор, о. Марко Семенген (Італія) та о. Василь Бойко (Іспанія), національні координатори для душпастирства, та ще понад 50 священників. Проводить реколекції ієромонах Студійського уставу Василь Захарусь.

Нагадаємо, Глава УГКЦ Блаженніший Святослав (Шевчук) запросив нового Папу відвідати Україну з нагоди 1025-річчя її Хрещення.

chiesaucraina.it/vidia.org/

Українська скрипалька Анастасія Петришак акомпонувала Бочеллі на фестивалі Санремо

● Анастасія Петришак

19-ти річна українка Анастасія Петришак виступила у фінальному вечорі найвідомішого італійського пісенного фестивалю в Санремо.

Донька українських мігрантів в Італії, родом з Івано-Франківська, акомпонувала на скрипці Андреа Бочеллі пісню “Quizas quizas quizas”.

Виступ Бочеллі у супроводі Насті Петришак подивилися в прямому ефірі більше 13 мільйонів глядачів.

Настя не вперше акомпанує Андреа Бочеллі. У 17 років вона акомпанувала всесвітньо відомому тенору на його концерті в Мілані у присутності 2 тис. глядачів. Перед українською публікою Настя вперше виступила в Римі, в театрі “Елізео”, під час святкування 20-ї річниці Незалежності України, організованого Християнським товариством українців в Італії.

Анастасія розпочала заняття скрипкою в Івано-Франківську, коли їй було 5 років. Пізніше її батьки виїхали до Італії. В 2005 році до них приїхала і донька, продовжуючи

заняття скрипкою.

Батьки, бачачи незвичайний талант дівчини, створили їй всі необхідні умови для його розвитку, фактично, присвятивши цьому своє життя. Незважаючи на юний вік, тендітна дівчина дуже швидко полонила італійську публіку своєю віртуозною грою на скрипці.

Задекілька останніх років вона стала абсолютним перможцем практично всіх італійських конкурсів скрипалів, закінчила з відзнакою 2 італійських музичних вищих навчальних заклади. На концертах їй акомпанують кращі оркестри Італії.

З італійських і українських ЗМІ підготував
Віктор Філіма

Tajne ukrajinskih pisanica

○ Ukrajinska umjetnica Sofijka Zjelyk već se preko 20 godina bavi ukrašavanjem pisanica

Poznato je da se pisanice iz Ukrajine ubrajaju među najkreativnije rukotvorine na svijetu i ta kultura ukrašavanja jaja kao simbola korištenog još u drevnim vremenima već je stoljećima važan dio ukrajinskog identiteta. Jaje nas vraća u razdoblje drevnih kozmoloških mitova kada su iz njega rađana božanska bića, svemogućí heroji ili tajanstvene energije. Jaje također ima istaknuto mjesto u bajkama, legendama i ritualima, a jednim od sličnih obreda u Ukrajini smatra se ukrašavanje jaja pred najveći kršćanski blagdan Uskrs. Tada se gotovo u svim kršćanskim zemljama ukrašavaju uskršnja jaja ili pisanice. Uređuju se raznovrsnim oslikavanjem, obilježavanjem komadića različitih vrsta materijala ili omotavanjem različitih vrsta i boja niti. Neka jaja su napravljena od kamena, metala, drveta ili drugih materijala te su često ukrašena svjetlucavim ukrasima, perlama, dragim kamenjem i sličnim materijalima.

Oslikavanje je vjerojatno najpopularniji način ukrašavanja uskršnjih jaja, a ono u većini slučajeva nije

posve samovoljno kako se to često misli već postoje stari obrasci čija simbolika sadrži elemente mističnog predkršćanskog razdoblja. Radi tih su obrazaca ukrajinske pisanice prepoznatljive u cijelom svijetu te su postale zaštitni znak ukrajinske kulture. Ukrajinska pisanica je svojevrsna slika povijesti ukrajinskog kraja, one se često prikupljaju u različite kolekcije, na njima se ponekad proučavaju antički uzorci te se istražuju promjene stvarane kroz stoljeća u različitim krajevima pod različitim prirodnim i neprirodnim utjecajima. Uz sve navedeno, ukrajinska pisanica je prelijepog punog izgleda, često su prisutne na naslovnica knjiga i časopisa te su jako popularni suveniri koji se iz Ukrajine iznose širom svijeta. Neke su pisanice rađene na poprilično zahtjevan način i uporabom vrlo rijetkih tehnika.

O ukrajinskoj pisanici napisane su brojne priče, postoje različite legende o podrijetlu pisanice, a jedna od njih smještena je u vrijeme dok je Djevoja Marija rađala svog sina Isusa prilikom čega je kokoš u neposrednoj blizini

snijela jaje s predivnim crvenim pjegama. Jaje je zatim postalo snažnim simbolom kršćanskog preporoda te se simbolično počelo ukrašavati i darivati pred Uskrs. Druga legenda kaže da je Marija obojila jaja različitim bojama kako bi ih dala Isusu da se njima igra umjesto igračkama kojih je u to vrijeme nedostajalo. Još jedna legenda iz istog razdoblja tumači kako je Marija Magdalena predala različito ukrašena jaja rimskom caru Tiberiusu pritom govoreći Krist uskrsnu!, nakon čega je objasnila poredbu ljepote raznolikosti života i raznolikog ukrašavanja jaja.

Ukrajinska pisanica je povezana s kršćanskom tradicijom preko tisuću godina, ali to je tek malen dio njezine povijesti koja je puno duža. Prilikom arheoloških istraživanja černjahivske i trypiljske kulture na prostoru Huculjščyne i Pokuttja ustanovljeno je da ukrajinska pisanica ima vlastito podrijetlo staro više tisuća godina. Neki od tipičnih simbola korištenih pri uređivanju jaja su bili svastika, krug s točkom u sredini koji simbolizira sunce, kvadrat i romb s točkom u sredini koji simboliziraju zasijano polje, zatim simboli vode i vatre (danas simboliziraju beskonačnost) za koje neki stručnjaci smatraju da su izvorni čimbenici postepenog stvaranja ukrajinske plavo-žute simbolike; tu je i trozubac (tryzub) kao simbol života te stilizirani ženski lik kao simbol žene u porodu (ujedno žene zaštitnice). Slični simboli pojavljuju se i u drugim kulturama svijeta. Također se isti simboli pojavljuju među obrascima bogatog ukrajinskog veza te obrascima koji se koriste za uređenje posuda od glinenih i drugih materijala. Ovi simboli u svakom slučaju odražavaju bogato mistično iskustvo ukrajinskog naroda i prastaro razumijevanje najvažnijih fenomena života. Prema tome, ukrajinska pisanica svakako je odraz antičke tradicije, filozofije života, kalendara i molitve.

Kršćanski uskršnji običaji u Ukrajini su svakako među najljepšima. Postoji mnogo rituala povezanih s pisanicom. Prvi uskršnji obrok počinje s uskršnjim jajima. Glava obitelji izabire najljepše ukrašenu pisanicu, nakon čega razbije njezin vrh i ukloni ljusku. Zatim jaje izreže na četiri jednaka dijela koja se podijele redom od najstarijeg pa do najmlađeg člana obitelji, često kružeći oko stola i čestitajući uz tri poljupca pritom govoreći "Hrystos voskres"

○ Izložba velikih pisanica na središnjem trgu u Kyjivu

(Krist uskrsnu!). Ljuska posvećenih jaja ponekad se baca u kokošinjac jer se vjeruje da će to potaknuti kokoši da polože još više jaja sljedeći put. Također se ljuska baca i u polja jer se vjeruje da će osigurati dobru žetvu.

Uzorci kojima su ukrašene ukrajinske pisanice često sadrže kodificirane želje za bogatom žetvom, dobrim zdravljem i općim osjećajem dobra u čovjeka. Pisanice se često drže blizu peći kako bi sve zlo u kući otjerale vatrom i dimom kroz dimnjak. Ponekad se pisanice stavljaju uz ikone, nekada su se na njima ispisivale ljubavne poruke među mladima, a postojala su i uvjerenja u njihovu negativnu energiju pa se njima stvarao urok prema ljudima izazivajući pritom slabost ili čak smrt. Pisanice su svako bile bogat dio duhovnog života Ukrajinaca.

Na putu prema ukrajinskim Karpatima smjestio se huculski grad Kolomyja. Ondje se često održavaju različiti festivali povezani s karpatskom kulturom i običajima u Ukrajini, izlažu se različiti ukrasni i praktični predmeti na gradskim sajmovima, a posebnu pozornost privlači gradski Muzej pisanica. Ovaj muzej ima kolekciju veću od 10 tisuća primjeraka pisanica iz cijele Ukrajine i stranih zemalja što ga čini jedinstvenim u Ukrajini. Dio pisanica za ovaj se muzej počelo prikupljati tijekom 50-ih godina, a neke potječu iz 19. stoljeća. Prve kolekcije tih pisanica bile su izložene u staroj crkvi Blagovijesti sagrađenoj u 16. stoljeću. Nakon izgradnje novog muzeja u 2000. godini, svečano otvaranje održalo se na drugom Huculskom folklornom festivalu u Kolomyji.

Jedna od muzejskih istraživačica

Marija Boledzjuk, još je 1972. otkrila na koji način sačuvati izgled i svježinu pisanica na duže vrijeme. S obzirom da se pisanica s neispraznjenim sadržajem može očuvati svega nekoliko mjeseci, Marija je, koristeći drevne metode produžila taj period čuvanja i do dvije godine. Jedna od metoda sastoji se u tome da se pisanica pažljivo izreže na dva dijela, nakon čega se sadržaj isprazni. Preciznim postupkom samo malen zanemariv dio pisanice je oštećen. Boledzjuk je također izumila metodu čišćenja pisanice lomljenjem dijela ljuske uz pomoć posebne metalne igle kojom se organski sadržaj izvučavan, a ljuska se iznutra očisti i dezinficira. U isto vrijeme ljuska se iznutra oblaže papirom, nakon čega su svi dijelovi sklopljeni u jedinstvenu cjelinu. Korištenjem ove metode pisanice ostanu očuvane i svježeg izgleda na neodređeno vrijeme.

Proteklih desetljeća metode ukrašavanja i očuvanja pisanica prošle su mnoge promjene. Mnoge pisanice više ne sadrže drevnu simboliku već predstavljaju jednu posve novu kreaciju inovativnih ukrajinskih umjetnika, a antička tradicija oslikavanja pisanica prema obrascima drevne simbolike uglavnom se očuvala u ruralnim krajevima zemlje. U posljednje vrijeme također se povećao broj specijaliziranih stručnjaka koji analiziraju filozofiju bogatog ukrašavanja pisanica u Ukrajini.

Pripremio: Sergej Burda

Tisućljetna kultura ukrajinskog veza

Ručni rad iglom i brojne tehnike narodnog veza zauzimaju važno mjesto među raznim granama ukrajinske dekorativne umjetnosti.

Ukrajinski narodni vez ili "vyshyvka" zauzeo je posebno mjesto među ženama koje ovu tradiciju stoljećima prenose s generacije na generaciju. O vrijednosti

ukrajinskog veza govori njegova antička povijest na tlu zapadne Ukrajine koju spominje grčki povjesničar Herodot. Upravo je vez jedan od onih pokazatelja

koji govori o starosti i kulturnom bogatstvu ukrajinskog i svih drugih slavenskih naroda, koji su se formirali i bili utjecajni prije nastanka prvih slavenskih država. Neki pronađeni uzorci ukrajinskog veza potječu čak iz 1. stoljeća, dok oni s kršćanskim motivima potječu iz 11. stoljeća. Očuvan srednjovjekovni ukrajinski vez s kršćanskim motivima također se može vidjeti na freskama i minijaturama u deset stoljeća staroj Katedrali Sv. Sofije u Kyjivu. Danas se narodna nošnja vraća u modu i ljudi je s malim izmjenama nose iz sličnih razloga kao i prije. Ističu njome duhovni, kulturni, a ponekad i socijalni status. Odijevaju je u skladu s raspoloženjem, godišnjim dobom, godištem i naravno, smislom za modu.

Ukrajinski vez stoljećima je nadograđivan i usavršavan, trpio je izmjene i utjecaje različitih povijesnih i drugih okolnosti, a danas prati trendove u jednom sasvim novom modernom izgledu. Na ulicama većih gradova Ukrajine sve češće se vide košulje i haljine s ukrajinskim narodnim vezom bez obzira na prigodu. Nose ih političari, sportaši, estradne zvijezde i mnogi drugi u javnom životu. Ukrajinski vez posebno je živ na bogatoj folklornoj sceni gdje se jasno primjećuje njegova raznolikost. Svaka regija u Ukrajini prošla je dugo razdoblje dok nije razvila specifične ornamentalne motive, kompozicije, izbor boja, vrste boda i šava prilikom izrade svojih vezova.

Način života predodređen zemljopisnim položajem i klimatskim uvjetima, kao i političkim te gospodarskim okolnostima neke regije, utjecao je na izradu ukrajinskih rukotvorina. Delikatna pjesnička percepcija svijeta koja se često susretala među ruralnim stanovnicima izražavala se u različitim ornamentalnim motivima i njihovim elementima poput ljubičice, slavuja, narodnog instrumenta ili nečeg sličnog. Dakako, izražajna umjetnost i raznolikost ukrajinskih rukotvorina ne ovisi samo o dekorativnoj kompoziciji i skladnom slaganju boja, već i o veznom bodu za određeni model. Upravo je tehnika vezenja stoljećima usavršavana kako bi se dobio odličan ornament.

U Ukrajini, svaki lokalitet ima svoj omiljen vezeni bod i boje, a ukupno postoji preko stotinu glavnih i pomoćnih vezenih bodova. Kao što je već spomenuto, modeli ukrajinskih vezova su vrlo različiti i uglavnom su postavljeni na određenom uzorku odabranom tako da odgovara veličini i obliku članka koji se veže. Članci su uglavnom pravokutnog oblika, a veći dio vezenih radova orijentiran je na izradu

ženskih i muških košulja koje su među Ukrajincima poznatije kao "soročky". Kad je riječ o muškoj košulji, često se radi o vezu u predjelu ovratnika i prsa, dok se kod žena radi o bogatom vezu u predjelu rukava. Ornamentata također ima na niz predmeta iz svakodnevne uporabe: ručnicima poznatim kao "rušnyk", nadstolnjacima, stolnjacima i sličnom, te na modnim detaljima poput šešira, pojasa, torbica i drugih predmeta.

Tradicionalni vez središnje i istočne Ukrajine sastoji se uglavnom od geometrijskih i geometrijski stiliziranih oblika i ornamentata ukrašenih biljem. Raspon boja kod motiva je istančan i različit kao i individualni detalji. Vez djeluje šarmantno, živahno i prozračno. Primjerice, u Poltavskoj regiji središnje Ukrajine najdraže su boje blijedo plava, bijela, svijetlo žuta, svijetlo zelena i tonovi sive. Međutim, glavni vizualni cilj kod narodnih umjetnica ne postiže se isključivo korištenjem tih boja, već majstorskim slaganjem tih mekih tonova. Proizvodi napravljeni u Poltavskoj regiji posebno su poznati po tehnici "bijelo na bijelo" i "otvorenom tipu" veza u kojem se nizane teme pružaju u različitim smjerovima prema obrascu, pritom stvarajući nježnu igru svjetla i sjene.

Crvena, crveno-plava i crveno-crna shema boja važna je za gotovo cijelu Ukrajinu no u nekim krajevima zemlje dominiraju i bitno šareniji vezovi. Primjerice, u zapadnim krajevima zemlje na vez je dosta utjecala prirodna raskoš karpatskog područja, posebno kada je riječ o Huculima za čiji vez je karakterističan monumentalno geometrijski ornament i oštro kontrastirana paleta. Kompozicija je u većini slučajeva složena od usko spojenih izduženih rombova (geometrijski lik) koji su napravljeni vrlo precizno. Stroga podjela geometrijskih elemenata stvara složenu ritmičku formu koja djeluje vrlo dinamično zbog dominacije kosih linija. Osim sada široko korištenog "križnog boda", još se može pronaći omiljeni ornamentalni iglama tkan bod s nazivom "nyzynka" koji se uglavnom primjenjuje na poledini tkanine i daje poseban preslojavajući efekt. Ovo je jedan od najarhaičnijih ukrajinskih tradicionalnih vezenih bodova, koji u kombinaciji s unaprijed određenim područjima bijelog pozadinskog materijala ide vrhom gusto položenih niti, naglašavajući jasnu siluetu glavnih uzoraka.

U najzapadnijoj ukrajinskoj Lemkivskoj regiji koja se danas dijeli na karpatskom prostoru između granica

Poljske i Slovačke, najstariji vezovi su napravljeni u štedljivim ali estetski ugodnim crvenim i crveno-plavim motivima. S vremenom su ti deminutivni motivi postali izraženiji te su obuhvatili više naglašene boje plave, zelene i žute. Ovdje su posebno naglašeni izvrsno detaljizirani ornament i ravnomjerno urađeni bodovi preko fino plisiranih ženskih naglavica poznatih kao "čepcy" i orukavica ženskih lemkijskih košulja koje su posebno ukrašene u predjelu gornjeg dijala rukava blizu ramena. U nižim predjelima ženskih rukava, gdje su vezovi bili uskraćeni, predivno su istaknuti motivi drva života koje dodatno krasi dinamična ženska marama "faceliki", često nošena među starijim Lemkinjama. Kod muškaraca, vez na košulji je nešto zamršenije izveden na ovratnicima i rukavima u kombinaciji s bijelom niti koja je na određenim mjestima višebojna. S vremenom je lemkijski vez prihvaćao sve više boja koje su se (osim na rukavima i ovratnicima) počele javljati i u predjelu prsa, posebno na ženskim košuljama mladih djevojaka koje su se spremale za udaju.

U ukrajinskoj Halyčyni (ukr. Галичина) ima dosta različitih stilova vezenja koji su neupitno specifični za pojedine lokalitete odnosno mikro-regije. Primjerice, odličan primjer ovog fenomena bili bi prepoznatljiviji vezovi u tradicionalnim mjestima Javorivu i Sokalu, za koje bi se vrlo jasno ustanovilo njihovo podrijetlo. U ostalim krajevima sjeverne Ukrajine i susjednih ukrajinskih etnolingvističkih regija poput Pidljašša, Volynja i Polissja, također se pronalaze specifični ukrajinski vezovi karakteristični za taj šumoviti i močvarni prostor. Stanovništvo tih najstarijih ukrajinskih krajeva većinom je smješteno u selima okruženim teško pristupačnim šumskim i močvarnim okolišem što je utjecalo da lokalni ljudi ustrajno čuvaju svoj tradicionalni način života, tradiciju ručnog rada i sam narodni vez. Na ovom prostoru kod veza je posebno prisutna crvena, crveno-plava i crveno-crna shema boja. Prevladavaju arhaični geometrijski uzorci povezani s tim područjem, često izvezeni u gustim redovima horizontalnim "iglotkanim bodom" nazvanim "zavolykannja", pritom stvarajući horizontalne i zavijene uzorke koji podsjećaju na tkanje. Posebno su popularni cvjetni motivi koji se izvode u spomenutim bojama, uglavnom izrađeni u tehnici križnog boda. Sličnu razinu bogatstva u tradiciji i stvaranju ukrajinskog narodnog veza moguće je pronaći u gotovo svim regijama Ukrajine.

Pripremio: Sergej Burda

Hrvatske postrojbe u Prvom svjetskom ratu na ukrajinskim zemljama - Zakarpattju, Lemkivščyni, Volynji, Halyčyni i Bukovyni

Uvod

Slijedeće 2014. godine u svim europskim zemljama i u svijetu obilježavat će se 100. obljetnica od početka Velikog rata, kasnije nazvanog Prvog svjetskog rata, prvog u povijesti globalnog ratnog sukoba vodećih velsila s najvećim ljudskim i materijalnim žrtvama do tada.

Do 1914. karta zemalja srednje i istočne Europe bila je drugačija od današnje. Najveća razlika je bila u graničnom prostoru tadašnje dvojne monarhije Austro-Ugarske, koja je u sebi sadržavala osim Austrije, Mađarske i Hrvatsku (sa Srijemom i Bokom Kotorskom), Sloveniju, Vojvodinu (danas u sastavu Srbije), Češku, Moravsku (danas u sastavu Češke), Slovačku, Galiciju (danas zapadni dio u sastavu Poljske, istočni u sastavu Ukrajine), Bukovynu (danas u sastavu Ukrajine), Zakarpattja (danas u sastavu Ukrajine), Sedmogradsku (danas u sastavu Rumunjske) i Bosnu i Hercegovinu.

Druga je razlikovna značajka da je teritorij današnje Poljske pred Prvi svjetski rat bio podijeljen na tri dijela između Njemačke (istočna Pruska i baltički pojas), Austro-Ugarske (zapadna Galicija) i Rusije (središnja Poljska s Warszawom).

Uz to u sastavu zapadnog dijela Carske Rusije tada su se nalazili veliki prostori današnjih srednjoistočnih europskih država: Litve, Latvije, Estonije, Bjelorusije i Ukrajine.

Usljed nagomilanih složenih političkih i gospodarskih suprotnosti a posebno neprijateljskih namjera i planova za osvajanjima određenih teritorija u Europi i kolonijalne ekspanzije i s tim u svezi nagomilanih vojnih resursa, neki od tada postojećih imperija samo su čekali priliku za početak obračuna i osvajачkih pohoda.

Atentat koji je izvršio bosanski Srbin Gavrilo Princip u Sarajevu 28. lipnja 1914. godine na austrijskog nadvojvodu i prjestolonasljednika Franju Ferdinanda i njegovu suprugu, bio je dovoljan razlog da Monarhija navijesti Srbiji rat. Za dva tjedna većina europskih država već je bila u ratu.

U početku rata u Europi su bila postavljena tri bojišta: zapadno, istočno i balkansko.

Na zapadnom bojištu vodile su se borbe između njemačkih vojski s jedne strane i francuske, belgijske i britanske vojske s druge strane.

Na istočnom bojištu su se ruske armije sukobile s austrougarskim i njemačkim vojskama. Na Balkanskom bojištu rato-

vale su snage austrougarske armije sa srpskim i crnogorskim vojskama.

U trenutku kada ljeti 12. kolovoza 1914. godine austrijske trupe prelaze rijeku Drinu idući iz više pravaca u Srbiju, četiri ruske armije prodiru duboko u austrijsku Galiciju i Bukovynu a njemačke trupe već ratuju u Belgiji napredujući prema Francuskoj. Vrlo brzo u rat ulaze i druge države svrstavši se u dva suprotstavljena tabora:

- Središnje (centralne sile): Njemačka i Austro-Ugarska,

Bugarska (od listopada 1914.) i Turska (od studenog 1914.),

- Sile saveza ili Antante /Entente/: Francuska, Velika Britanija i Rusija. Njima se pridružuju Belgija, Srbija, Crna Gora, Japan, Italija /od svibnja 1915./, Rumunjska /od kolovoza 1916./, Sjedinjene Američke Države /od travnja 1917./ i Grčka /od lipnja 1917./.¹

Tijekom tri i pol godine široki ratni sukobi najprije se vode u Europi a ubrzo se proširuju na ozemlja Srednjeg i Dalekog Istoka i u Africi.

U Prvom svjetskom ratu u kojem sudjeluje veliki broj zemalja i još veći broj europskih naroda i naroda iz Azije i SAD-a sudjeluju i Hrvati.

Osim na ratištu u Srbiji od jeseni do zime 1914. godine, Hrvati će kao vojnici unutar austrougarske vojske ratovati na tzv. Istočnom ili ruskom frontu i na Južnom ili talijanskom frontu. Međutim, najduže, u najvećem broju i s najvećim žrtvama hrvatske austrougarske postrojbe ratovat će na Istočnom frontu protiv brojčano premoćne armije Carske Rusije.

Bespoštedni troipolgodisnji rat između austrougarskih i dijelom njemačkih snaga s jedne strane i ruskih s druge vodio se na zapadnoukrajinskim etničkim zemljama Zakarpattju, Lemkivščyni, Halyčyni, Bukovyni i Volynji. Tada je Volynj bio u sastavu Ruske carevine, Lemkivščyna, Halyčyna i Bukovyna u sastavu Austro-Ugarske, a Zakarpattja u Mađarskoj. Danas su sve ove pokrajine osim Lemkivščyne u sastavu Ukrajine.

Svi narodi Austro-Ugarske u Prvom svjetskom ratu

U austrougarskim postrojbama iz austrijskih, talijanskih, mađarskih, slovačkih, čeških, poljskih, hrvatskih i bosansko-hercegovačkih pokrajina u ovom Velikom ratu sudjelovali su i svi vojno sposobni muškarci iz navedenih zapadnoukrajinskih pokrajina.²

Na početku rata 1914. godine temeljnu

mrežu Austro-Ugarske vojne sile činilo je sedamnaest teritorijalno raspoređenih korpusa s prostora cijele Monarhije /zapadne Šlezije, sjeverne i južne Moravske, donje i gornje Austrije, Tirola, Štajerske, Kranjske, Koruške, Primorske pokrajine, Mađarskih pokrajina, jugozapadne i sjeverozapadne Češke, Transilvanije i dakako Hrvatske, Slavonije, Dalmacije i Bosne i Hercegovine. Domicilne divizije iz istočne Halyčyne /Galicije/ i Bukovyne /Ljvivske, Černjivečke i Stanislavivske oblasti (županije) / bile su u sastavu XI. (Ljviv – Lemberg – Lwów – Lavov) korpusa, dok su divizije iz srednje Galicije /Jaroslav, Peremišlj, (pretežito Poljaci i Lemki – Ukrajinci)/, bile u sastavu X. (Prszemysl/Peremišlj) korpusa.

S druge strane, u sastavu Ruske carske vojske, osim Rusa i brojnih drugih slavenskih, baltičkih i azijskih naroda Moskovske Carevine u ratu sudjeluju u natpolovičnom broju i Ukrajinci, poglavito iz zapadnih pograničnih gubernija te Kyjivske, Odeske i drugih vojnih oblasti uključno s Donskim i Kubanskim kozacima.³

Time je na ukrajinskim zemljama, osim stavljanja Ukrajinaca na dvije suprotstavljene strane u službi gramzivosti dvaju imperija, ukrajinski prostor, sela i gradovi, bio izložen najstrašnijim razaranja, a njegovo civilno stanovništvo vrlo često ponižavanju, izgonu, izbjeglištvu, velikom smrtnom stradanju i svim patnjama koje donosi rat. Treba naglasiti da se taj ratni sukob na ukrajinskom ozemlju događao upravo pri koncu nacionalnog preporoda i homogenizacije istočnih i zapadnih Ukrajinaca, što je Ukrajince kad je izbio rat vrlo često dovodilo u sumnju unutar "svoje" Carevine da surađuju s onom drugom Carevinom, čime je položaj ukrajinskih vojnika i civila unutar jedne ili druge strane bio dodatno ugroženiji i stvarao dodatne teške, najčešće tragične političke i ljudske posljedice.

Ti su Ukrajinci u svjetskom ratu od svih austrijskih naroda najviše trpjeli

Pišući svoja sjećanja o hrvatskim postrojbama u redovima austrougarske vojske u Prvom svjetskom ratu na Istočnom /zapadnoukrajinskom/ bojištu, hrvatski domobranski časnik i povjesničar dr. Slavko Pavičić u nekoliko navrata svjedoči o ukrajinskom domicilnom stanovništvu, privrženosti i pomaganju hrvatskim vojnicima pri savladivanju terenskih i vremenskih poteškoća. Pavičić vrlo dobro ocrtava krajnje negativan odnos Poljaka i austrijske vlasti u Galiciji i Bukovyni prema Ukrajincima a posebno prema njihovim

nacionalnim težnjama.

„Naši su topovi jedva prolazili Tatarski klanac, i to uz pomoć više zaprega jedan za drugim. A moja bitnica prolazila je čak susjednim uzporednim visinama uz pomoć ukrajinskog pučanstva, koje nas je ovdje i kasnije u istočnoj Galiciji i cijeloj Bukovini uvijek susretalo i s nama dielilo naše napore, jade i svoj kruh. Ti Ukrajinci, ti tzv. Huculi, govorili su jezični idiom, koji je vrlo bliz našem jeziku, najbliži od svih slavenskih jezika, tako da smo se s njima podpuno razumjeli. Ti su nam Huculi pomagali dovlačiti naše haubice na susjedne bregove Javorine i Malave, nastojeći da nam pri tome svačim ugođe. I sada se sjećam jedne male, desetogodišnje djevojčice, koja je uhvatila svoju kokoš, koja se zvala „Žučenska“ i htjela svom silom, da nam je daruje. Bila je nesretna, kada je nismo mogli uzeti. A novac nije htjela primiti.

Ti su Huculi, i uobće Ukrajinci bili veliki patnici. Trpjeli su i od Poljaka, koji su ih uvijek politički progonili i od Austrijanaca, kojima su bili politički sumnjivi kao „rusofili“...

Ti su Ukrajinci u svjetskom ratu od svih austrijskih naroda najviše trpjeli. Njihova široka naselja bila su i za vrijeme boljševičke revolucije, sve do brestlitovskog mira, baš u žarištu raznih borba. Taj je narod trpio i ostajao u svojim domovima i onda, kada su ti domovi dospievali u prvu bojnu liniju, kao na pr. kod Tartarova /Tatariv - Huculjščyna, Topirec - Bukovyna, op. B.G./⁴

Hrvati u austrougarskoj vojsci

U vrijeme početka Prvog svjetskog rata zajedničku vojsku Austro-Ugarske činile su: Carska i kraljevska vojska / Kaiserliches und koenigliches Heer K.U.K. i

Carska i kraljevska mornarica / K.U.K. Kriegsmarine.

Za razliku od jedinstvene vojske ustrojene su i jedinice zemaljske obrane:

Carsko-kraljevsko domobranstvo / Kaiserlich - koenigliche Landwehr, k. k. Landwehr/, za austrijski dio Monarhije, te Kraljevsko ugarsko domobranstvo / Magyar Király Honvédség (Honvéd).

Od 1868. postojala je pričuvna postrojba Austro-ugarske vojske na teritoriju

Hrvatske - Pučki ustanak, /mađ. Népfőlkölö, njem. Landsturm/, radi podizanja općeg ustanka u slučaju rata ili velike opasnosti.

U okviru mađarskog Honvéda Hrvati su formirali Kraljevsko hrvatsko domobranstvo ili Kraljevsko hrvatsko ugarsko domobranstvo pod Mađarskim ministarstvom zemaljske obrane s posebnim statusom i s hrvatskim jezikom kao zapovjednim. Još od 1912. g. domobranstvo je izjednačeno sa stalnom zajedničkom austro-ugarskom vojskom.

Sukladno teritorijalnoj podjeli Monarhije bile su ustrojene i hrvatske komponente austrougarske vojske. Hrvati, Talijani i drugi u Dalmaciji i Istri bili su regrutirani u postrojbe Zajedničke vojske i Landwehra, a u Hrvatskoj i Slavoniji u postrojbe Zajedničke vojske i domobranstva. U Srijemu, Bačkoj i Međimurju vojno sposobni muškarci ulazili su u postrojbe Zajedničke vojske i Honvéda te mađarskog Pučkog ustanka,

Domobranstvo je prva moderna nacionalna hrvatska oružana sila čije su postrojbe zajedno s drugim postrojbama Monarhije još 1878. godine sudjelovale u zaposjedanju Bosne i Hercegovine.⁵

Uz ovaj prilog ilustracije:

1. Karta Austro-Ugarske

2. Karta Lemkivščyne, Halyčyne, Bukovyne, Zakarpattja.

XIII. Zagrebački korpus

Vojna popuna na području Kraljevine Hrvatske i Slavonije

XIII. Zagrebački korpus /zbor/ činile su dvije osnovne komponente popunjavanje s područja Kraljevine Hrvatske i Slavonije.

a) Zajednička vojska

b) Domobranstvo te Pučki ustanak.

Zajedničku vojsku činili su: pješački pukovi, konjanički pukovi, samostalni bataljuni i topništvo.

Domobranstvo i Pučki ustanak su činili: pješački pukovi, etapni bataljuni, civilne i radne čete, konjanički pukovi i domobranski husari.

Sjedišta vojarni Zajedničke vojske:

Pješački pukovi;

Bjelovar - 16. /varaždinski/ pj. puk,

Zagreb - 53. pj. puk,

Petrovaradin - 70. /Jelačićev/ pj. puk,

Osijek - 78. pj. puk,

Otočac - 79. pj. puk,

Karlovac - 96. pj. puk,

Konjanički pukovi;

Varaždin - 5. ulanski puk,

Osijek - 12. ulanski puk.

Samostalni bataljuni;

Zagreb - 31. lovački bataljun,

Osijek - 4. pješački bataljun - pioniri,

Zagreb - 13. SB opkopari.

Topništvo: jedinice poljskih topova, poljskih haubica, teških haubica i brdskih topova sa sjedištima u Zagrebu, Osijeku i Varaždinu.

42. domobranska pješačka /"Vražja"/ divizija - Zagreb;

Zagreb - 25. pješačka pukovnija,

Karlovac - 26. pješačka pukovnija,

Sisak - 27. pješačka pukovnija,

Osijek - 28. pješačka pukovnija,

42. divizijska artiljerijska brigada i 6. domobranska regimenta poljskih topova, Zagreb.

Od 1916. g. s područja Zagreba, Siska i Karlovca formiran je zajednički 33. pješački puk i Pučki ustanak te 311. pješački puk u Novoj Gradiški.

U Varaždinu je bilo sjedište 10. domobranske varaždinske husarske pukovnije.

Hrvati su popunjavali u znatnom broju i druge sastavnice korpusa i u Zajedničkoj vojsci i u domobranstvu / Landwehr/Honvéd/ u Monarhiji, a posebno u IV. korpusu u Budimpešti, V. korpusu u Bratislavi, VII. korpusu u Temišvaru i II. korpusu u Beču.

Osim u XIII. Zagrebačkom korpusu najveći udio Hrvata u Austro-Ugarskim postrojbama bio je u XV. Bosansko-hercegovačkom korpusu sa sjedištima divizija u Sarajevu, Banja Luci, Tuzli i Mostaru i u topničkim vojarnama u Sarajevu /podređeni topnicima u Ljvivu/, Mostaru /podređeni topnicima u Košicama/ i Tuzli /podređeni topnicima u Nagyszeben, rum. Sibiu/.⁶

Boris Graljuk

1 Pierre Renouvin, Europska kriza i Prvi svjetski rat /naslov izvornika: La crise européenne et la premiere guerre mondiale, Orion Publishing Group, Ltd. 2000/.

2 Austrougarska vojska bila je sastavljena od pripadnika različitih nacionalnosti. Austronijemci su činili 25,2%, Mađari 19,5%, Česi i Slovaci 16,5%, Srbi i Hrvati 10,5%, Poljaci 10%, Ukrajinci 8,5%, Rumunji 6,5%, Slovenci 2,5%, Talijani i ostali 2,5%. Petar Tomac, Prvi svjetski rat 1914.-1918, Beograd 1973, 53, fn. 39.

Prema službenim podacima, od 100 A-U vojnika 25 su bili Nijemci i Austrijanci, 23 Mađari, 13 Česi, 9 Hrvati i Srbi, 8 Poljaci, 8 Ukrajinci, 7 Rumunji, 4 Slovaci, 2 Slovenca, 1 Talijan i ostali / Židovi, Romi, (uz matične narode najbrojnija dijaspora u srednjoj Europi) i drugi. Milan Zelenika, Prvi svjetski rat 1914., Beograd 1962, 61, fn. 37

3 Narodi evropske i azijske Rusije: Velikorusi - 55 667 469, Malorusi /Ukrajinci/ - 22 380 551, Bjelorusi - 5 885 547, Poljaci - 7 931 307, Židovi - 5 063 156, Nijemci - 1 790 489, Tatai - 1 600 000, Litvini 1 550 000, Armenci - 1 173 096, Rumunji - 1 121 669, Šved - 305 000., Grci - 186 923, Bugari - 172 659, Česi - 50385, Baškirci - 1 321 363, Brdjani Kavkaza - 1 091 782, Šuvasi - 843 755, Kirgisci - 200 000, Kalmiki - 190 648, Meščerjaci - 171 620, ostali... Ilustrovani list, br. 51, Zagreb 1914. str. 1216

4 S. Pavičić, Hrvatska ratna i vojna povijest, Zagreb, 1943, 434 - 435.

5 Odlukom Berlinskog kongresa 1878. g. Austro-Ugarska je dobila pravo zaposjedanja Bosne i Hercegovine. Od tada, a nakon vojne okupacije i smirivanja, u ove krajeve na prijelazu XIX./XX. stoljeća, počinje doseljavanje poglavito u sjevernu Bosnu civilnih i vojnih službenika, radništva a u najvećem broju ruralnog stanovništva iz svih pokrajina Austro-Ugarske: Njemaca, Talijana, Slovenaca, Čeha, Mađara pa tako i Poljaka i Ukrajinaca iz zapadnoukrajinskih pokrajina Lemkivščyne i Zakarpattja a u najvećem broju iz Halyčyne i Bukovyne.

6 Dinko Čutura, Lovro Galić, Veliki rat: Pregled ratnih operacija, Hrvatska revija, 3, Zagreb, 2004, 13 - 60.

